

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

Diplomová práce

2021

Lucie Hlubučková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

Diskurzivní analýza prezentace Íránu v americkém tisku

Diplomová práce

Autor práce: Lucie Hlubučková

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Specializace: Severoamerická studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Mgr. Francis Raška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Lucie Hlubučková

Bibliotický záznam

HLUBUČKOVÁ, Lucie. *Diskurzivní analýza Íránu v americkém tisku*. Praha, 2021. 76 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Mezinárodních studií. Katedra Severoamerických studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Mgr. Francis Raška, Ph.D.

Rozsah práce: 108 965

Anotace

Za využití Saidova konceptu orientalismu práce zkoumá, jak přední americké tiskoviny prezentují Írán. Kritickou diskurzivní analýzou editoriálních článků *The Washington Post*, *The Wall Street Journal* a *The New York Times*, které se věnovaly zabití vysoce postaveného iránského generála Kásima Sulejmáního a s tím souvisejícím tématům, práce došla ke zjištění, že všechny tři deníky vyobrazovaly Írán skze orientalistické stereotypy a předpojatost. Jejich čtenáři tak skrze diskurzivní praktiky, se kterými většina sledovaných textů pracovala, mohli snadno nabýt dojmu (nebo se v něm utvrdit), že Írán je nebezpečná země, které se nedá důvěřovat. Články zároveň na principu takzvané binární opozice vytvářely kontrast mezi západním světem a Íránem, ze kterého tato blízkovýchodní země vychází jako necivilizovaný, zaostalý a na mezinárodním poli izolovaný stát, se kterým není možné jednat mírovými prostředky, jako je například diplomacie. Za použití obsahové studie práce také zjistila, že články tyto biasy používají zejména s cílem legitimizovat či ospravedlnit rozhodnutí tehdejšího prezidenta Donalda Trumpa na Sulejmáního vojensky zaútočit.

Annotation

Using Said's concept of Orientalism, the thesis examines how elite American newspapers present Iran. A critical discursive analysis of *The Washington Post*, *The Wall Street Journal*, and *The New York Times* editorials, which addressed the death of high-ranking Iranian general Qasim Suleimani and related topics, found that all three newspapers portrayed Iran through Orientalist stereotypes and biases. Thus, through the discursive practices, which most of the analyzed editorials worked with, their readers could get the impression (or confirmed themselves in it) that Iran is a dangerous country that cannot be trusted. Moreover, by constructing a binary opposition between the West and Iran, the editorials framed this Middle Eastern country as an uncivilized, isolated and backward state with which it is not possible to maintain standard relations nor negotiate by peaceful means such as diplomacy. Using the content analysis, the thesis further concluded that the articles used the Oriental biases to justify and legitimate Trump's decision to intervene against Soleimani militarily.

Klíčová slova

Diskurzivní analýza, Kritická diskurzivní analýza, Írán, tisk, média, USA, Islám, Blízký východ

Keywords

Discursive analysis, Critical discursive analysis, Iran, print, media, USA, Islam, Middle East

Název práce

Diskurzivní analýza prezentace Íránu v americkém tisku

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce doc. PhDr. Mgr. Francis Raškovi, Ph.D. za jeho ochotu, cenné rady a za vstřícnost při konzultacích.

Obsah

Úvod.....	2
1 Teoretická část.....	3
1.1 Historický kontext debaty.....	3
1.2 Výchozí teoretické koncepty.....	8
1.2.1 Média a vytváření identity.....	8
1.2.2 Teorie orientalismu.....	9
1.3 Kritická diskurzivní analýza.....	10
1.3.1 Zvolená metodologie diskurzivní analýzy.....	12
1.4 Obsahová analýza.....	16
1.4.1 Zvolená metoda obsahové analýzy.....	16
1.5 Limity zvolených metodologií.....	17
1.5.1 Kritická diskurzivní analýza.....	17
1.5.2 Obsahová analýza.....	17
1.5.3 Orientalismus.....	18
1.6 Analýza literatury.....	18
1.7 Operacionalizace výzkumu.....	22
1.7.1 Výzkumné hypotézy.....	22
1.7.2 Kritická diskurzivní analýza.....	22
1.7.3 Obsahová analýza.....	27
2 Praktická část.....	28
2.1 Kritická diskurzivní analýza.....	28
2.1.1 The Washington Post.....	28
2.1.2 The Wall Street Journal.....	36
2.1.3 The New York Times.....	44
2.2 Výsledky kritické diskurzivní analýzy.....	49
2.2.1 Statistické shrnutí výsledků.....	49
2.2.2 Interpretace výsledků analýzy.....	52
2.3 Obsahová analýza.....	58
2.3.1 The Washington Post.....	58
2.3.2 The Wall Street Journal.....	58
2.3.3 The New York Times.....	59
2.3.4 Shrnutí výsledků obsahové analýzy.....	59
2.4 Politické doporučení deníků.....	61
Závěr.....	65
Summary.....	66
Použitá literatura.....	68

Úvod

Zabití Kásima Sulejmáního, vysoce postaveného íránského generála a zároveň druhého nejmocnějšího muže tamního režimu, 3. ledna 2020 znamenalo dramatické vyostření dlouhodobého napětí mezi Washingtonem a Teheránem. V několika dnech, které po útoku amerického bezpilotního letounu na íránskou delegaci na bagdánském letišti následovaly, se obě země historicky dostaly zřejmě vůbec nejbliž k otevřenému vojenskému konfliktu. Šlo tak o zcela zásadní téma, které silně rezonovalo jak ve společnosti, tak v médiích. A to nejen bezprostředně po útoku, ale i v několika nadcházejících měsících.

I když smrt generála Sulejmáního tenzi mezi oběma zeměmi citelně vyhrotila, americko-íránské vztahy jsou, s krátkodobými přestávkami, na bodě mrazu několik posledních dekad. To se tak promítlo nejen do formování dlouhodobého amerického zahraničně-politického postoje vůči Íránu, ale i do postoje médií. Jejich diskurz totiž často reflektuje stanovisko, které zaujímá skupina v pozici moci či elity.¹ K dekodování mocenských struktur či jejich ideologie v textu je vhodným nástrojem právě kritická diskurzivní analýza.

Tato práce si klade za cíl zanalyzovat, jak o Íránu v souvislosti s touto událostí referovaly přední americké deníky a zda jejich texty nebyly ovlivněny předpojatostí či stereotypy. Na základě konceptu Saidova orientalismu tak práce skrze kritickou diskurzivní analýzu zkoumá, jak byl Írán v době po útoku na generála Sulejmáního prezentován v editorialech třech amerických elitních tiskovin, těmi jsou The New York Times, The Washington Post a The Wall Street Journal.

Tato práce vznikla i v kontextu předchozích podobně založených studií. Ty totiž ukázaly, že americká média mají tendenci Írán prezentovat právě na základě předpojatosti, stereotypů či tvoření takzvané binární opozice mezi Íránem a západními zeměmi.

¹ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“, in *Language and Peace* ed. Christina Schäffne a Anita L. Wenden (London: Routledge, 1999), 17-33.

1 Teoretická část

1.1 Historický kontext debaty

Americkému útoku na generála Sulejmáního předcházely dekády vyostřujícího se konfliktu mezi Washingtonem a Teheránem. V kontextu událostí, které se mezi oběma zeměmi odehrály, je zabití jedné z nejméně postavených osob íránského režimu totiž jen jednou z epizod dlouhodobé americko-íránské krize. Následující kapitola stručně popisuje její historii.

Na oficiální úrovni se vztahy mezi Washingtonem a Teheránem přerušily na začátku 80. let. Diplomacii tehdy zpřetrhala islámská revoluce, zejména její vyvrcholení v podobě držení diplomatů a dalších zaměstnanců americké ambasády v Íránu jako rukojmí. V roce 1979 tak revoluční dění definitivně ukončilo nejen vládu prozápadního šáha Mohammada Rezy Pahlavího ale i období americko-íránského přátelství. Pro USA šlo o ztrátu strategického spojence – Írán byla nejsilnější země v regionu Perského zálivu a zároveň přímý soused Sovětského svazu.

V následující dekádě se nepřátelství obou zemí díky irácko-íránské válce a několika incidentům, jako například Íránem de facto podporovaným sebevražedným bombovým útokům na francouzské a americké kasárny v Bejrútu nebo sestřelení íránského civilního letadla americkou válečnou lodí, dál prohlubovalo.

Během 90. let se pak Spojené státy snažily tlačit na Teherán skrze ekonomiku, a to uvalením sankcí. Na konci dekády ale nastala v americko-íránských vztazích krátkodobá změna dynamiky. V roce 1997 se totiž íránským prezidentem stal liberální Muhammad Chátamí, jenž velmi rychle se věci vrátily do původních kolejí. Kvůli tomu, že Írán podporoval některé radikální skupiny na Blízkém východě, totiž americký prezident George Bush v návaznosti na události po 11. září 2001 zemi přiřadil na takzvanou osu zla. Tedy do skupiny států, které podle Washingtonu napomáhají terorismu nebo se podílejí na výrobě zbraní hromadného ničení. Společně s Íránem na tomto listě skončil i Irák a Severní Korea.

Po přelomu tisíciletí se společně s postupným rozvojem Íránu po technologické stránce stal stěžejním bodem vztahů mezi Teheránem a Washingtonem íránský jaderný program. I když

program z 50. let původně vznikl za podpory USA (byl součástí amerického projektu Atomy pro mír), v nepřátelské atmosféře začaly růst obavy, aby Teherán nezískal jaderné zbraně. Americké zpravodajské agentury totiž podezíraly Írán, že svůj původně mírově zaměřený program používá pro vývoj jaderných zbraní. Spojené státy tak naléhaly na potenciální dodavatele, například Čínu, aby omezili jadernou spolupráci s Íránem.²

Na Írán kvůli jeho jadernému programu ale tlačilo i OSN, v roce 2006 jeho bezpečnostní rada jednomyslně schválila rezoluci, která na Teherán uvalila sankce a požadovala okamžité zastavení veškerých aktivit spojené s obohacováním uranu.³

O téměř dekádu později se díky spojenému postupu západních zemí, ale i vnitřnímu obratu Íránu a jeho liberálnějšímu směřování v období, kdy se stal prezidentem Hassan Rouhání, podařilo dostat íránský jaderný program aspoň pod částečnou mezinárodní kontrolu. V listopadu 2015 podepsal Teherán se Spojenými státy, Čínou, Francií, Německem, Ruskem a Velkou Británií íránskou jadernou dohodu (Joint Comprehensive Plan of Action). Írán v ní výměnou za zrušení ekonomických sankcí souhlasil s omezením některých jaderných činností, zejména s tím, že nebude obohacovat uran nad hranici 3,67 procenta a umožní mezinárodní inspekce.⁴

I přes veškerou snahu a naděje, které do dohody vložila administrativa Baracka Obamy, zůstaly Spojené státy součástí dohody jen tři roky. V roce 2018 z ní Washington pod vedením prezidenta Donalda Trumpa odstoupil a zavedl vůči Íránu znovu ekonomické sankce. Podle nové hlavy státu totiž nebyly podmínky dohody dostatečně tvrdé a dokument byl „jednostranný“ a „fatálně vadný“.⁵ Jeho administrativa tak začala prosazovat svou strategii tzv. maximálního tlaku založenou na přitvrzování politiky vůči Íránu.

² „Nuclear“, Nuclear Threat Initiative, naposledy upravené v červnu 2020, <https://www.nti.org/learn/countries/iran/nuclear/> (staženo 2. ledna 2021).

³ Jana Hulvejová, „Medzinárodné sankcie OSN voči Íránu“ (Diplomová práce, Univerzita Karlova, 2011), 18.

⁴ „The Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) at a Glance“, Arms Control Association, naposledy upraveno v červenci 2021, <https://www.armscontrol.org/factsheets/JCPOA-at-a-glance> (staženo 5. ledna 2021).

⁵ „Donald Trump imposes tougher-than-ever sanctions on Iran's metal industry“, *Business Today.in*, 9. května 2019, <https://www.businesstoday.in/current/world/donald-trump-imposes-tougher-than-ever-sanctions-on-iran-metal-industry/story/344758.html> (staženo 3. ledna 2021).

Jaderná dohoda za účasti ostatních signatářů ale zůstala dál v platnosti. Nicméně po odstoupení USA od dohody začal Írán porušovat některé její podmínky. Především začal obohacovat uran nad povolený limit, a to na 4,5 procenta.⁶

Vztahy obou zemí se tak i přes jejich krátkodobé oteplení během Obamovy vlády začaly po nástupu prezidenta Trumpa opět rapidně zhoršovat. A to nejen na diplomatickém poli, napětí přecházelo i do vojenských konfrontací. Zejména poté, co Írán začal stupňovat své regionální aktivity.

V poslední době se totiž doménou Teheránu staly takzvané zástupné války (proxy-wars), tedy vedení ozbrojených konfliktů skrze nestátní (zástupné) aktéry. Írán tak podporuje zahraniční síly na Blízkém východě za pomoci jednotek Kuds, které jsou odnoží Islámských revolučních gard. Jde o polovojenskou organizaci, která se zaměřuje na financování, vyzbrojování a podporu islámských skupin. Jejich úkolem je zejména školení zahraničních povstalců, pomoc při plánování bojových operací a taktické poradenství. Íránem podporované síly jsou například šíitské milice v Iráku, jemenští povstalci Hútióvé, Hammás v Palestině nebo šítské milice Katáib Hizballáh v Libanonu.⁷

Například na jaře roku 2019, v květnu a v červnu, napadly neoznačené drony hned dva ropné tankery u Hormuzského průlivu. Washington z obou incidentů obvinil Teherán, který ale jakoukoliv vinu odmítá.

Napětí v oblasti vzrostlo i po tom, co pár dní po útoku na druhý tanker Írán sestřelil americký dron. Podle Spojených států se bezpilotní letoun pohyboval v mezinárodním vzdušném prostoru, Teherán ale tvrdí, že narušil íránský vzdušný prostor.⁸ V září 2019 pak drony napadly dvě ropné rafinerie Saudské Arábie, tedy spojence USA. K útoku se přihlásili

⁶ „The Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) at a Glance“.

⁷ Seth G. Jones, „War by Proxy: Iran’s Growing Footprint in the Middle East“, *Centre for Strategic International Studies*, 11. března 2019, <https://www.csis.org/war-by-proxy> (staženo 3. ledna 2021).

⁸ Tamara Kejlová, „Na prahu války tankerů. Klíč k ropné bráně drží Írán, blokádu Hormuzské úžiny by pocítil celý svět“, *CT24.cz*, 5. července 2019, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2858447-na-prahu-valky-tankeru-klic-k-ropne-brane-drzi-iran-blokadu-hormuzske-uziny-pocitil> (staženo 4. ledna 2021).

Íránem podporovaní jemenští povstalci Hútiové. Washington ale z agrese obvinil přímo Teherán.⁹

Tenze mezi oběma zeměmi pak dál eskalovala zejména na přelomu let 2019 a 2020. Na konci prosince 2019 totiž raketa vypálená na koaliční irácko-americkou základnu na severu Iráku zabila jednoho Američana. Washington na to odpověděl útoky na Íránem podporované šíitské milice Katáib Hizballáh.¹⁰ Ty pak na oplátku poslední den v roce společně s davem Iráčanů napadly americké velvyslanectví v Bagdádu, během útoku nebyl nikdo z ambasády zraněn. Administrativa Donalda Trumpa se následně rozhodla pro tvrdou odvetu.

V noci z 2. na 3. ledna 2020 na přímý rozkaz prezidenta zaútočilo americké bezpilotní letadlo na bagdádkém letišti na delegaci iránského generála Kásima Sulejmáního, velitele jednotek Kuds, který byl na návštěvě Iráku. Společně s ním při útoku zemřelo i dalších osm osob, mezi nimi byl například i člen vedení iránských milic Abú Mahdí Muhandis.

Podle Bílého domu měl Sulejmání plánovat agresi proti americkým diplomatům i civilním zaměstnancům nasazeným v blízkovýchodním regionu. Ministr zahraničí Mike Pompeo uvedl, že zásah měl zabránit „bezprostřednímu útoku“, který prý mohl ohrozit „stovky amerických životů“.¹¹ Pokud by pro Spojené státy Sulejmání opravdu představoval takové bezprostřední nebezpečí, znamenalo by to totiž, že útok na něj byl proveden v souladu s pravidly Charty OSN. O tom ale někteří představitelé pochybují.

Například podle zvláštní zpravodajky OSN pro lidská práva Agnes Callamardové byl útok s největší pravděpodobností ilegální. Uvedla, že „porušil mezinárodní humanitární právo“¹²

⁹ „Iran denies launching drone attacks on Saudi oil facility“, *The Guardian.com*, 15. září 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/15/iran-denies-drone-attacks-on-saudi-arabia-aramco-ab-qaiq-oil-facility>(staženo 4. ledna 2021).

¹⁰ „USA zaútočily v Iráku a Sýrii na pozice šíitské milice. Jde o odvetu za smrt amerického civilisty“, *iRozhlas.cz*, 25. prosince 2019, https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/irak-syrie-usa-siitske-milice-odveta_1912292121_pj (staženo 6. února 2021).

¹¹ Conor Finnegan, "US strike on Iran's Soleimani saved hundreds of American lives, disrupted attacks in three countries: State Dept.", *Abc News*, 3. ledna 2021, <https://abcnews.go.com/Politics/pompeo-us-strike-irans-soleimani-saved-american-lives/story?id=68047185> (staženo 6. února 2021).

¹² „Americký raketový útok zabil elitního iránského velitele. Teherán truchlí a slibuje zničující pomstu“, *CT24.cz*, 3. ledna 2020, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3019412-pri-americkem-utoku-v-bagdadu-zemrel-velitel-iranskych-elitnich-jednotek-kuds-sulejmani> (staženo 3. února 2021).

a připomněla, že použití bezpilotních letounů je „mimo kontext aktivního konfliktu“ ilegální téměř vždy.¹³

Kásim Sulejmání byl klíčovou osobou íránského režimu, často byl, hned po duchovním vůdci země ajatolláhu Chamejním, označován za druhého nejmočnějšího muže země. Pro Teherán byl ale důležitý nejen kvůli své pozici, ale i kvůli své osobnosti a charakteru. Pro mnoho Íránců měl hlavně symbolický rozměr. „Pro šíity na Blízkém východě představuje směsici Jamese Bonda, Erwina Rommela a Lady Gaga,“¹⁴ popsal jeho roli například bývalý analytik CIA Kenneth Pollack

Jako odvetu za smrt svého generála Írán 8. ledna 2020 vypálil rakety na irácké základny s americkými vojáky, to se ale obešlo bez obětí na životech. Teherán zároveň oznámil, že svůj jaderný program nebude nadále omezovat ani zbývajícími pravidly dohody z roku 2015. Hned od ledna 2020 tak začal obohacovat uran až na 20 procent.¹⁵

Británie, Francie a Německo kvůli tomu obvinily Írán z porušení podmínek jaderného programu. To by nakonec mohlo vést až k znovu uložení sankcí ze strany OSN, které byly v rámci dohody v roce 2015 zrušeny. Trojice zemí ale zároveň dala najevo, že si přeje, aby jaderná dohoda i nadále pokračovala a že se nehodlá připojit k americké strategii maximálního tlaku.¹⁶

Vzájemný vztahům Íránu s USA nepřidalo ani nechtěné sestřelení ukrajinského dopravního letadla Teheránem, na jehož palubě zemřelo všech 176 cestujících. Důvodem byl špatně seřízený vojenský radar, vypálená raketa měla být součástí odvetného lednového útoku a společně s ostatními měla mířit na dvě americké základny v Iráku. Írán svou chybu nejprve zapíral, posléze se ale k sestřelení letadla přiznal a za smrt civilistů se omluvil.

¹³ Ibid.

¹⁴ „Kdo byl Solejmání, jehož zabily americké rakety? ‘Žijící mučedník revoluce’ patřil k nejmočnějším mužům Íránu“, *CT24.cz*, 3. ledna 2020, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3019490-kdo-byl-sulejmani-jehoz-zabily-americke-rakety-architekt-iranske-valecne-politiky> (staženo 3. února 2021).

¹⁵ „The Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) at a Glance“.

¹⁶ Colum Lynch, „Iran: Maximum Pressure, Minimum Gain“, *Foreign Policy.com*, 23. prosince 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/12/23/iran-maximum-pressure-trump-policy> (staženo 3. února 2020).

I když se Teherán s Washingtonem vyhnuly otevřenému vojenskému konfliktu, zabítí generála Sulejmáního posunulo obě země k takovému scénáři o něco blíž. Vztahy obou zemí tak zůstávají i nadále velmi vyhrocené.

1.2 Výchozí teoretické koncepty

1.2.1 Média a vytváření identity

Už ve 30. letech minulého století popsal italský komunistický teoretik Antonio Gramsci, jak média ovlivňují společnost, formují názory jednotlivců, definují jejich normy a dotváří jejich hodnotový systém. Ve svých textech, které byly později vydané jako *Zápisky z vězení*, Gramsci tento jev nazval „mediální hegemonie“.¹⁷ Média se podle něj díky tomuto principu dostala do role jednoho z hlavních hybatelů názorového mínění moderní společnosti. Na těchto základech pak vyrostla řada dalších podobných teorií.

Autorem jedné z nich je například i Benedict Anderson, který ve své knize *Imagined Communities* věnující se konstrukci národní identity, popisuje nástup denních tiskovin jako katalyzátor nacionalistického vědomí. Podle něj totiž komerční noviny poskytly prostředky, pomocí kterých si čtenáři mohli představit soudržnost s velkým počtem dalších čtenářů z nichž většinu paradoxně za svůj život nikdy nepotkali ani nepotkají. Tím média podporují vznik širšího kolektivního vědomí.¹⁸

Podobnou funkci médiím připisuje například i antropolog a geograf David Harvey. Podle něj média napomáhají k udržování moci vládnoucí skupiny skrze proces vytváření národní identity. Tu budují za pomoci vyobrazování cizinců jako *cizích* (často i podřadných) entit, které nepatří do *našeho* prostoru.¹⁹

¹⁷ David L. Altheide, „Media Hegemony: A Failure of Perspective“, *The Public Opinion Quarterly* 48, č. 2 (léto 1984): 476-490, https://www.jstor.org/stable/2749038?seq=1#metadata_info_tab_contents (staženo 25. ledna 2021).

¹⁸ James M. Hagen, „'Read All about It': The Press and the Rise of National Consciousness in Early Twentieth-Century Dutch East Indies Society“, *Anthropological Quarterly* 70, č. 3 (červen 1997): 107-126, <https://www.jstor.org/stable/3317671> (staženo 23. června 2020).

¹⁹ David Harvey, „Geographical Knowledges/Political Powers“ in *The Promotion of Knowledge: Lectures to Mark the Centenary of the British Academy 1902-2002*, ed. John Morrill (Oxford: Oxford University Press, 2004), 87-116.

Konceptu identity vystavěné na základě vymezení se proti „jinému“ se ale věnovala i celá řada dalších akademiků. Například Stuard Hall vycházejíc ze Saussurovy strukturální lingvistiky jej popsal takto: „Víme, co je britské nejen proto, že je to součástí naší národní charakteristiky, ale také proto, že to můžeme označit za odlišné od jiných – britskost je ne-americkost, ne-německost, ne-pákistánskost a tak dále.“²⁰ Roger Silverston zase mluví o médiu vytvářenými „stereotypy jinosti,“ které mají za úkol „artikulovat odlišnosti“.²¹

Jak média reprezentují ostatní kultury na bázi stereotypizace a kontrastů, popisuje i Shani Orgad: „Slova jsou často definována vztahem ke svému protikladu (například černý/bílý, dobrý/špatný),“²² vysvětluje. Podle Orgada je také tato takzvaná binární opozice, tedy vytváření kontrastů mezi vlastnostmi dvou skupin, zřídka kdy neutrální. Často je naopak zabarvená předsudky či zaujatostí.

Pomyslného rozdělování světa mezi náš a cizí, které spoluvytváří národní identitu, popsal také Edward Said ve své proslulé knize *Orientalismus* z roku 1978. V ní se věnoval zejména tomu, jak princip *my versus oni* funguje při vytváření kontrastu západního a orientálního (muslimského) světa. Právě orientalismus je jeden z teoretických konceptů, který ve své práci využiji.

1.2.2 Teorie orientalismu

Said orientalismus charakterizoval jako „západní styl pro dominanci, restrukturalizaci a autoritu nad Orientem“²³. Evropský pohled na region islámských zemí byl totiž podle něj uměle vytvořený koloniálními mocnostmi právě v rámci utváření jejich vlastní, západní, identity: „Orient je nedílnou součástí evropské hmotné civilizace a kultury. Orientalismus vyjadřuje a reprezentuje tuto část světa kulturně a dokonce ideologicky, jako způsob diskurzu s podporou institucí, slovní zásoby, obrazů, doktrín, dokonce i koloniálních byrokracií a koloniálních stylů,“²⁴ vysvětluje.

²⁰ Stuard Hall, *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (London: Sage Publications, 1997), 224.

²¹ Roger Silverstone, *Media and Morality: On the Rise of the Mediapolis* (Cambridge: Polity Press, 2007), 19.

²² Shani Orgad, *Media Representation and the Global Imagination* (Cambridge: Polity Press, 2012), 21.

²³ Edward W. Said, *Orientalism*, (London: Routledge, 1978), 11.

²⁴ *Ibid*, 10.

Skrze orientalismus potom západní společnost vnímá islámský svět jako *jiný* a vytváří tím strukturu *my versus. oni*. „Orient je iracionální, zkažený (padlý), dětský, ‘odlišný’. Evropan je tedy racionální, ctnostný, dospělý, normální,“²⁵ uvádí Said konkrétní příklad.

1.2.3 Zvolená metoda výzkumu orientalismu

I když orientalismus není primárně metodologický koncept (jde spíš o diskurz), Said uvádí i několik konkrétních stereotypů, které západní společnost Orientu připisuje.

Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, autoři studie *A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials, The Case of Iran's Nuclear Program*, o kterou se moje práce metodologicky opírá, se na tyto stereotypy zaměřili skrze osm následujících bodů: (1) Nedůvěryhodnost Orientu; (2) Islám jako hrozba; (3) Podřadnost Orientu; (4) Zaostalost Orientu; (5) Iracionalita islámu; (6) Submisivita Orientu; (7) Židé vs. Arabové (nebo muslimové); (8) Podivnost Orientu.²⁶ Tyto body jsem si od Izada a Saghaye-Biria vypůjčila a použiji je jako kódy pro svou kritickou diskurzivní analýzu.

Další dva body jsem si vypůjčila z disertační práce *Representing Persia: A Discourse Analysis of The American Print Media's Coverage of Iran* Kyla Bowena, který pracuje s podobnou metodologií orientalismu jako autoři předchozí studie. V textu jsem tak hledala i následující body: (9) Nutnost použití násilí a (10) Izolace.²⁷

1.3 Kritická diskurzivní analýza

Kritická diskurzivní analýza se zabývá jazykem a tím, jaký má vztah k vnějšmu světu; skrze jazyk, který chápe jako formu sociální praxe, se snaží v diskurzu najít skryté mocenské vztahy a ideologie. Této analýze jde podrobit v podstatě jakékoliv sdělení v jakékoliv formě (psané, mluvené či vizuální). Tomáš Trampota a Martina Votěchovská, kteří se zabývají

²⁵ Ibid, 40.

²⁶ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran's Nuclear Program“, *Journal of Communication Inquiry* 7, č. 2 (Duben 2007): 140 -165, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0196859906298073> (staženo 12. prosince 2020).

²⁷ Kyle Bowen "Representing Persia: A Discourse Analysis of The American Print Media's Coverage of Iran" (Disertační práce, London School of Economics and Political Science, 2014), 9.

analýzou médií, diskurzivní analýzu charakterizují tak, že „rozkrývá mocenské pozice a vztahy podílející se na utváření mediálních sdělení“.²⁸ K tomu, abychom se tedy mohli věnovat diskurzivní analýze, je ale nejprve nutné objasnit pojem diskurz.

Například James Paul Gee jej popisuje jako sdělení, které vyjádříme z pozice určité sociální role, ve které se v danou chvíli nacházíme: „Není to jen o tom, *co* sdělujeme, ale *kdo* jsme a *co* děláme v dané chvíli,“²⁹ vysvětluje. Gee diskurz klasifikuje jako soubor, který zahrnuje jak samotné sdělení promluvy či textového projevu, tak naše aktivity, naši dosavadní existenci, naše hodnoty a hodnotový systém.³⁰

Přesná definice diskurzu jednotlivých autorů se ale často odvíjí od toho, jaký typ sdělení zkoumají. Pro účel mé práce je tedy nejrelevantnější charakteristika diskurzu v mediálním prostředí. Tam ji již zmíněný Trampota s Vojtěchovskou popisují jako „sadu textů k určitému tématu kolující ve společnosti, které se vzájemně podílejí na budování významu a které nějakým způsobem reflektují také mocenské vztahy ve společnosti“.³¹

Diskurzivní analýza se tedy zabývá hlubším významem sdělení a snaží se v nich rozklíčovat tyto mocenské vztahy. „Pro kritické diskurzivní analytiky je stěžejní explicitní povědomí o roli ve společnosti,“³² připomíná proto jeden ze zakladatelů tohoto konceptu Teun A. van Dijk.

Kritickou diskurzivní analýzu od běžné diskurzivní analýzy odlišuje zejména to, že zdůrazňuje otázky mocenských asymetrií, manipulace, vykořisťování a strukturálních nerovností v oblastech, jako jsou právě média nebo třeba oblast vzdělávání či politiky. Podle Ruth Wodakové se kritická diskurzivní analýza zaměřuje na neviditelné i transparentní struktury dominance ve vztazích, diskriminaci, moc a kontrolu, které jazyk vyjadřuje.³³

²⁸ Tomáš Trampota a Martina Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií* (Praha: Portál, 2010), 170.

²⁹ James Paul Gee, „Literacy, discourse and linguistics: Introduction“, *The Journal of Education* 171, č. 1 (1989): 5-176, <https://www.jstor.org/stable/42743865> (staženo 3. ledna 2021).

³⁰ Ibid.

³¹ Trampota a Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií*, 170.

³² Teun A. van Dijk, „Critical Discourse Analysis“, in *The Handbook of Discourse Analysis*, ed. Deborah Schiffrin et al. (Malden: Blackwell Publishers, 2001), 352 - 371.

³³ Ruth Wodak, „Critical linguistics and critical discourse analysis“, in *Handbook of Pragmatics*, ed. Jan-Ola Östman a Jef Verschueren. (Amsterdam: John Benjamins

Kritická diskurzivní analýza vznikla na konci 80. let v rámci evropských diskurzivních studií (European discourse studies), které vedly již zmínění Ruth Wodaková a Teun van Dijk a také Norman Fairclough.³⁴ Její původ ale můžeme hledat ještě o dekádu dřív, vychází totiž z kritické lingvistiky, kterou v 70. letech na University of East Anglia vypracovali Roger Fowler, Robert Hodge a Gunther Kress.

Od doby svého vzniku se kritická diskurzivní analýza neustále vyvíjí a existuje tak velké množství způsobů, jak k ní přistupovat. Nemůžeme ji tedy vykládat jako metodologii ani jako akademickou disciplínu. Na rozdíl od nich se totiž nedrží konkrétní teorie ani výzkumných metod (přestože se někteří akademici v jejím rámci pokusili nastínit konkrétní metodické postupy). Jde tedy spíše o školu paradigmatů, která za pomoci různých metod propojuje různé disciplíny. Například Wodaková tak kritickou diskurzivní analýzu charakterizuje jako „mezioborový výzkumný program, který zahrnuje různé přístupy, z nichž každý čerpá z různých epistemologických předpokladů s různými teoretickými modely, metodami výzkumu a agendou“.³⁵

Metodologické postupy provedení jednotlivých kritických diskurzivních analýz se od sebe tedy zpravidla liší, protože každý autor si svou metodologii může vybrat zcela sám. V následující kapitole tak popisuji metodologii kritické diskurzivní analýzy, kterou jsem zvolila pro účely této práce.

1.3.1 Zvolená metodologie diskurzivní analýzy

Z metodologického hlediska se bude moje práce opírat o studii *A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials: The Case of Iran's Nuclear Program*. Její autoři stavěli především na konceptu Saidova orientalismu a ideologického čtverce Teun A. van Dijka.³⁶

Publishing Company, 2011), 50–70.

³⁴ Muhammad Ahmad a Kazim Shah, “A Critical Discourse Analysis of Gender Representations in the Content of 5th Grade English Language Textbook”, *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences* 8, č. 1 (2019): 1-14.

³⁵ Ruth Wodaková a Michael Meyer, *Methods of Critical Discourse Analysis, Vol. 1* (London: Sage Publications, 2009), 21.

³⁶ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials“.

Podle tohoto nizozemského akademika ideologie mentálně reprezentují základní sociální charakteristiku skupiny – její identitu, promluvu, cíle, normy, hodnoty, pozice a zdroje.³⁷ Tyto aspekty se pak ve spojitosti s konkrétní ideologií často projevují ve struktuře sdělení *my (ingroup)* versus *oni (outgroup)*, se kterou se mnohdy pojí polarizované výrazy.³⁸ Právě na tom van Dijk založil svůj koncept ideologického čtverce. Ten se vyznačuje čtyřmi principy:³⁹

- Zdůrazněte na *nás* pozitivní věci
- Zdůrazněte na *nich* negativní věci
- Upozad'te negativní věci o *nás*
- Upozad'te pozitivní věci o *nich*

Podle van Dijka by tedy měla být při analýze ideologie v textu věnována pozornost všem vyjádřením, která označují, utvrzují, potvrzují nebo zdůrazňují sebezainteresovaný skupinový názor, perspektivu nebo její postavení. „Obvykle totiž mají sociální funkci legitimovat dominanci nebo ospravedlňovat konkrétní činy zneužívání moci ze strany elit,“⁴⁰ tvrdí van Dijk.

Ideologie může být v textu vyjádřena explicitně a potom není těžké ji najít. Velmi často, zejména v případě médií a novinových článků, ale bývá vyjádřena nepřímou. Potom je potřeba se na ní zaměřit skrze různé jazykové aspekty.⁴¹ Van Dijk je podrobně popisuje v kapitole *Discourse Analysis as Ideology Analysis* knihy *Language and Power* a nabízí tak způsob, jakým skrytý ideologismus v článcích odhalit. Na jazykové aspekty vybraných článků se tak zaměřím právě za pomoci některých lexikálních a sémantických prostředků, kterým se v knize věnuje:

- **Lexikum**

Volba slov je velmi známou doménou pro ideologická vyjádření a přesvědčování. Jde například o výběr z dvojice výrazů „terorista“ a „bojovník za svobodu“. Van Dijk

³⁷ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

³⁸ Teun A. van Dijk, *Ideology and discourse A Multidisciplinary Introduction* (Barcelona: Pompeu Fabra University, 2000), 43.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

⁴¹ van Dijk, *Ideology and discourse*, 43.

také uvádí příklad „Pro Choice“ a „Pro Life“ kterými se samy titulují strany, které bojují pro či proti potratu. Do lexika patří také eufemismy, které účelně zlehčují určitou aktivitu, třeba nazváním vojenského útoku „chirurgickým zákrokem“.

Konkrétním příkladem z mojí práce je například volba označení pro útok na generála Sulejmáního. Zatímco některé články jí označují za „vraždu,“ jiné pro něj naopak volí slovo „eliminace“.

- **Logická sémantika**

Podobný princip jako u lexika obecně platí i pro ovlivňování obsahu skrze skladbu celého sdělení. Logická návaznost textu (či mluveného projevu) je založená na tom, jak má z ideologického hlediska daná popisovaná situace vypadat. Socio-kognitivní procesy čtenáře potom přičtou pozitivní sebeprezentaci ingroup a negativní outgroup. Logická sémantika může také skrze sociálně-kognitivní procesy ideologicky ovlivňovat sdělení tím způsobem, že některé skutečnosti nezmíní explicitně a nechá je čtenáře předpokládat. „Všechny informace, které jsou škodlivé pro ingroup, budou ve sdělení zmíněny implicitně, zatímco informace nepříznivé pro outgroup budou explicitní,“⁴² vysvětluje van Dijk.

Články, které v práci zkoumám tak v kontextu americko-iránského konfliktu například mluví o tom, že Spojené státy mají „dlouhodobou tradici civilního vedení“ nebo připomínají, že USA je „jeden z nejmocnějších států světa“. Texty tím tak implicitně označují Írán za necivilizovaný a za mezinárodně slabý stát.

- **Globální sémantika**

“Témata a sémantické makropropozice diskurzu subjektivně definují informace v diskurzu, které autor shledá jako nejvíce relevantní nebo jako nejvíce důležité,“⁴³ uvádí van Dijk. Ideologie tak může ovlivnit dané sdělení výběrem tématu, které obsáhne a které nikoliv. Dá se tak očekávat, že nežádoucí interpretace událostí nebudou tématem v ingroup diskurzu a budou ve sdělení opomenuta. Van Dijk jako příklad uvádí situaci, kdy byla policejní agrese při demonstracích upozaděna na úkor vysvětlení, že šlo o rasové nepokoje. Stejně tak jsou v tisku prominentními tématy

⁴² Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

⁴³ Ibid.

například imigrační podvody nebo trestné činy páchané představiteli z řad menšin. Naopak diskriminace těchto menšin ze strany zaměstnavatelů přesto, že jsou úřady reportovány přibližně se stejnou četností, jsou jako téma v tisku opomíjena.

Praktickým příkladem globální sémantiky z textů, které tato práce zkoumá, může být například to, že některé články naznačují, že Írán přestal dodržovat některé podmínky jaderné dohody, protože jde o nedůvěryhodnou zemi. Že šlo ze strany Teheránu o reakci na odstoupení USA od jaderné dohody z roku 2015 už články nezmiňují.

- **Rétorika**

Diskurz je v textu strukturován i na základě specifických rétorických prvků, skrze které mohou mít pozitivní informace o ingroup v textu daleko prominentnější pozici než informace, které na ingroup naopak vrhají stín. Konkrétní rétorické prvky jsou podle van Dijka často spjaty s konkrétní ideologií. Třeba ideologie jako rasismus či sexismus často ve vztahu k ženám či menšinám používají například metafory, které mají za cíl odsunout příslušníky těchto outgroup na okraj společnosti. Snad nejznámějším příkladem z historie může být rétorika, kterou nacisté používali ve spojitosti s Židy.

Příkladem rétoriky, která se objevila ve zkoumaných textech, může být například to, že články označují slovem „hard-line“ pouze íránské představitele. Ve spojitosti s USA nebo jinou západní zemí se v nich toto slovo neobjevilo ani jednou.

Podle Fairclagha by ale výzkum diskurzu neměl končit jen u samotné analýzy textu a jazykových prvků, ale měl by se zaměřit i na jeho další dva rozměry. Jeho takzvaný třídimenzionální rámec se snaží o lepší porozumění textu skrze jejich propojení se sociálním kontextem: Prvním rozměrem je samotný text (popis), druhým je diskurzivní praxe (interpretace) a třetím je sociální praxe (vysvětlení).⁴⁴

Moje práce se na textový rozměr zaměřuje skrze hledání orientálních témat a dalších lingvistických prvků, které značí zaujatost článku. Ty následně přiřadí k diskurzivní praxi,

⁴⁴ Hilary Janks, „Critical Discourse Analysis as a Research Tool“, *Discourse Studies in the Cultural Politics of Education* 18, č. 3 (1997): 329-342, <https://doi.org/10.1080/0159630970180302> (staženo 5. ledna 2021).

kteřé jsou součástí. Výsledkem tak bude diskuse o tom, jak spolu jednotlivé články souvisí a za jakých podmínek vznikaly. Třetí dimenze, sociální praxe, se bude zabývat mocenskými vztahy a ideologickými podmínkami, které se skrze diskurzivní praxi mohou šířit veřejností.

1.4 Obsahová analýza

Jako doplňující koncept, který mi pomůže zodpovědět jednu z výzkumných otázek, použiji obsahovou analýzu. Jde o systematický, kvantitativní přístup k analýze obsahu nebo sdělení textu. „Mezi přednosti této metody patří možnost zpracovat velké množství textů a výsledky podrobit statistickým analýzám,“⁴⁵ popisuje Winfried Schulz v knize *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Kvůli tomu jsem tuto metodu zvolila.

V porovnání s kritickou diskurzivní analýzou obsahová analýza zkoumá texty o něco povrchnějším způsobem. Ačkoliv stejně jako kritická diskurzivní analýza pracuje s kódovacím schématem, vybrané kódy nejsou tak komplexní. Jde například o to, jaké slovo se kolikrát vyskytuje ve vybraném textu nebo jaký názor daný článek zastává.

1.4.1 Zvolená metoda obsahové analýzy

Pro případ mé studie si vystačím s velmi jednoduchou podobou obsahové analýzy. Moje kódovací kategorie se zaměřují na celkový postoj článků k zabití generála Sulejmáního. Zkoumají, zda autor článku tento krok USA schvaluje, nebo nikoliv.

Sledovala jsem tedy kolikrát se orientální témata vyskytnou v člancích se souhlasným či nesouhlasným postojem ke smrti generála. Pro porovnání jsem potom spočítala kolikrát se v průměru orientální téma vyskytne v jednom článku v dané názorové kategorii. Sledovala jsem také kolikrát se v dané názorové kategorii vyskytl článek, který v sobě neobsahoval ani jedno z daných orientálních témat, protože i to je pro analýzu vypovídající.

⁴⁵ Winfreid Schultz, *Analýza obsahu mediálních sdělení* (Praha: Karolinum, 2004) 29-30.

1.5 Limity zvolených metodologií

1.5.1 Kritická diskurzivní analýza

Velkou výhodou kritické diskurzivní analýzy je, že dovede sdělení textu komplexně uchopit. Ostatní mediální analýzy totiž sdělení „izolují od prostředí, ve kterém vznikají a soustředí se pouze na zjevnou rovinu jednotlivých sdělení,“⁴⁶ jak vysvětluje Trampota s Vojtěchovskou. Protože se moje práce zaměřuje zejména na stereotypy a předpojatosti, její metoda musí přesahovat statistická či kvantitativní hodnocení a jít nad rámec jednotlivých textů, a právě to kritická diskurzivní analýza dovoluje.

Stejně jako ostatní koncepty má ale kritická diskurzivní analýza i své limity. Tím je zejména to, že předpokládá, že veškerá realita je vykonstruovaný diskurz.⁴⁷ Ve výsledku tak může marginalizovat některé nejazykové aspekty jako například ekonomickou či politickou realitu a opomenout její vliv na společnost.

Při mém výzkumu tak například hrozí, že některé prvky budou v člancích označeny jako projev diskurzu, ale přitom budou mít spíše než ke sledovanému konstrukt, blíže k realitě. Abych se co nejvíce vyhnula takovému zkreslení, snažila jsem se to brát do úvahy a přistupovat z tohoto hlediska k analýze co nejostřížetěji. Například výraz „šiiitský radikalismus“ jsem při analýze neklasifikovala jako téma islám jako hrozba, protože jde o běžně užívaný pojem, který, spíše než zaujatost autora článku, označuje realitu.

1.5.2 Obsahová analýza

Podobně jako u kritické diskurzivní analýzy i u té obsahové je jejím limitem především neobjektivnost. V případě mojí podoby obsahové analýzy hrozí, že články mohou být rozřazovány do sledovaných kategorií velmi subjektivně. Novinář a spisovatel Siegfried Kracauer proto doporučuje ke třídění článku do kategorií přistupovat s náležitou

⁴⁶ Trampota a Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií*, 170.

⁴⁷ Josef Schmied, "Limits of Discourse: Examples from Political, Academic, and Human-Agent interaction Discourse and Interaction", *Discourse and Interaction* 13, č. 2 (2020): 89-118, <https://journals.muni.cz/discourse-and-interaction/article/download/14166/11829> (staženo 4. března 2021).

„obezřetností a citlivostí,“⁴⁸ a to vytvořením „dostatečně citlivých kategorií v dostatečném počtu“.⁴⁹ Proto jsem se rozhodla články podle toho, zda souhlasí či nesouhlasí se zabitím generála, rozdělit místo pouhých dvou kategorií, které se nabízejí, do pěti.

1.5.3 Orientalismus

Své limity má i Saidův orientalismus. Například Ibn Warraq ve své knize *Defending the West: A Critique of Edward Said's Orientalism* Saida obviňuje z toho, že úmyslně dezinterpretoval mnohé vědce a systematicky zkreslil západní civilizaci.

V jeho práci Ibn vidí pouze snahu ospravedlnit selhání a agresi islámu jako pochopitelnou reakci na zločiny Západu.⁵⁰ Další akademik Daniel Martin Varisco, ačkoliv nezavrhne orientalismus jako celý koncept tak jako Warraq, zase kritizuje, že Said psal o věcech, o kterých měl často jen povrchní či částečné znalosti.⁵¹

I přes takové dílčí kritiky je ale Saidův orientalismus stále relevantní a použitelný jako koncept skrze který lze nahlížet na předpojatost článků vztahující se k regionu Blízkého východu. O tom svědčí například i velký počet existujících studií⁵² zabývajících se tímto tématem, které z konceptu orientalismu metodologicky vychází.

1.6 Analýza literatury

Negativní vyobrazení Íránu v amerických médiích má svůj počátek v roce 1979, tedy v době, kdy vyvrcholila íránská revoluce. Až do svržení vlády šáha Muhammada Rezy Pahlavího byl totiž Teherán spojencem USA a americká média v něm nespatořovala hrozbu a prezentovala jej jako poměrně moderní stát. Společně s převratem se ale vnímání země ze

⁴⁸ Siegfried Kracauer, "The Challenge of Qualitative Content Analysis," *The Public Opinion Quarterly* 16, č. 4 (Zima 1952-1953): 631-642.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibn Warraq, *Defending the West: A Critique of Edward Said's Orientalism* (New York: Prometheus Books, 2007).

⁵¹ Daniel M. Varisco, *Reading Orientalism: Said and the Unsaid*, (Washington: University of Washington Press, 2008).

⁵² Saifuddin Ahmed a Jörg Matthes, "Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis", *International Communication Gazette* 79, č. 3 (červen 2016): 219-144, <https://doi.org/10.1177/1748048516656305> (staženo 12. prosince 2020).

strany Spojených států změnilo, a to jak na zahraničně-politické scéně, tak v médiích.⁵³ Autorem jedné z vůbec prvních studií zaměřující se na mediální pokrytí Íránu byl samotný Edward Said. Jeho kniha *Covering Islam* z roku 1981 mimo jiné zkoumá i kauzu držení rukojmích na americké ambasádě v Teheránu v roce 1979. V kapitole *The Iran Story* Said sleduje, jak o dění reportovala vybraná americká média a dochází k závěru, že obraz islámu, který nabídla veřejnosti, byl značně pokřivený a zavádějící. Islámské náboženství bylo v USA podle Saida prezentováno zejména jako neústupné, neracionální a agresivní.⁵⁴ Taková charakteristika islámu pak v amerických médiích, upevňována periodickými krizemi v zemích Blízkého východu, přetrvala i v následujících dekadách.

Prezentace muslimského světa v západních médiích se od té doby stala předmětem mnoha studií. Například meta-studie Saifuddina Ahmeda a Jörge Matthes *Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis* jen mezi lety 2000 a 2015 našla 345 publikovaných prací na toto téma. Vůbec největší počet (99) se jich zaobíral právě americkým mediálním prostředím. Podle Ahmeda a Matthes se tyto studie shodují, že „muslimové mají tendenci být prezentováni v negativním rámci a islám je převážně zobrazován jako násilné náboženství“.⁵⁵

Mnozí autoři studií, ze kterých meta-studie vychází, velmi často pracovali právě s teorií Saidova orientalismu, jako teoretický rámec byl použit v 23,01 procentu prací.⁵⁶ Podle Ahmeda a Matthes je totiž mediální diskurz připomínající Saidův orientalismum v liberální společnostech velmi často aplikován při konstrukci identity muslimů jako *ostatních*. Katalyzátorem k jeho využívání podle jejich zjištění byly zejména útoky ze září 2001: „Události z 11. září měly vliv na to, jak západní svět vnímá muslimy a islám. Po 11. září se mezinárodní média intenzivně zaměřovala zejména na muslimy, islám a na Blízký východ,“⁵⁷ shrnuje meta-studie.

Bezprostředně po 11. září se tak islám stal v západním světě jedním z vůbec nejčastěji diskutovaných zdrojů vnější hrozby.⁵⁸ Podle některých autorů k takovému vyobrazení

⁵³ Kyle Bowen, "Representing Persia", 9.

⁵⁴ Edward W. Said, *Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World* (New York: Vintage Books, 1997), 9.

⁵⁵ Saifuddin Ahmed a Jörg Matthes, "Media representation of Muslims and Islam".

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Kyle Bowen, "Representing Persia", 9.

muslimů v amerických médiích přispěla i snaha bývalého amerického prezidenta George Bushe mladšího prosadit svůj politický program. Média v USA totiž sjednotila své vidění Blízkého východu s „teroristickou optikou,“ kterou „obě Bushovy vlády využívaly, aby podpořily svoji agendu“.⁵⁹ Nejde ale o ojedinělý případ, podobnou korelaci mezi americkou zahraniční politikou a tavním mediálním pokrytím našlo velké množství studií.⁶⁰

Islám se navíc podle Ahmeda s Matthesem po roce 2001 začal dominantně spojovat zejména s tématem terorismu. „Tato asociace se vždy stala obecně výraznější po velké teroristické události (zejména lokální). Muslimové byly následně prostřednictvím těchto zobrazení prezentováni jako přímá nebo nepřímá hrozba pro společnost,“⁶¹ uvádí se v meta-studii.

Jednou ze zásadních studií, která se týká i období bezprostředně po útocích ze září 2001, je kniha Elizabeth Pooleové *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims*. Autorka v ní za použití Saidova konceptu orientalismu zkoumá, jak vybrané britské deníky informovaly o tématu britských muslimů. V časovém úseku před zářím 2001 se zaměřuje na roky 1994 - 1999. V období po září 2001 pak sleduje pokrytí tohoto tématu v týdnu od 25. září do 6. října 2001, a to u deníků The Times a The Guardian.

Zkoumané texty „představovaly strategickou diskurzivní konstrukci národa, jeho identity a kultury, která vznikla ve snaze zabránit zhoršení zájmů ingroup a marginalizování outgroup,“⁶² zjistila Poolová. „Diskurz tak má svoji funkci,“ vysvětluje spojitost s orientalismem. Rozlišováním „oni a my,“ které vzniklo jako přirozená binární opozice umožnily „Západu“ ovládnout orientální kultury“.⁶³

Přesto, že Pooleová zvolila metodologii v podobě kvantitativní obsahové analýzy, tedy jinou, než primárně používám ve své práci, částečně jsem se při jejím vzniku inspirovala i touto studií. Jde totiž také o empirickou studii, která pracuje se vzorkem článků z vybraných médií v daném časového období.

⁵⁹ Kellner Douglas, "9/11, spectacles of terror, and media manipulation", *Critical Discourse Studies* 1, č.1 (duben 2004): 41-64, <https://www.jstor.org/> (staženo 5. března 2021).

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Saifuddin Ahmed a Jörg Matthes, "Media representation of Muslims and Islam".

⁶² Elizabeth Poole, *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims* (London: I.B. Tauris Publishers), 248.

⁶³ Ibid, 18.

Z metodologického hlediska jsem se ale nejvíce inspirovala již zmíněnými empirickými studiiemi *A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials* autorů Foad Izadi a Hakimeha Saghaye-Biria a disertační práci studenta London School of Economic Kyla Bowena *Representing Persia: A discourse Analysis of the American Pring Media's Coverage of Iran*.

První ze zmíněné dvojice prací se zabývá prezentací íránského jaderného programu v editoriélech amerických deníků The New York Times, The Washington Post a The Wall Street Journal mezi lety 1984 - 2004. Na vzorku 29 článků zkoumá, zda se v textech objevují zvolená orientalistická témata, která by značila zaujatost či předpojatost těchto elitních médií.⁶⁴

Druhá z prací také vychází ze Saidova orientalismu a zkoumá, jak vítězství Hasana Rúháního v íránských prezidentských volbách v roce 2013 změnilo mediální pokrytí Íránu v amerických médiích. V denících The New York Times a The Washington Post srovnává články z období před a po této volbě. Jde o časové úseky leden – březen 2012 a červen – září 2013.⁶⁵

Z obou těchto prací jsem kromě konstrukce kódovacího rámce pro sledování orientálních témat částečně vycházela i při výběru sledovaných médií a výběru vzorku jejich článků, které bude moje práce zkoumat.

⁶⁴ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials“.

⁶⁵ Kyle Bowen, "Representing Persia“.

1.7 Operacionalizace výzkumu

1.7.1 Výzkumné hypotézy

Práce klade za cíl potvrdit či vyvrátit následující hypotézy:

Hypotéza 1: Editoriály předních amerických tiskovin prezentují Írán s orientalistickou předpojatostí.

Hypotéza 2: V případě zkoumaných článků platí van Dijkova teorie, podle které má výskyt určitého diskurzu (v tomto případě orientalistického) obvykle funkci legitimovat nebo ospravedlňovat konkrétní činy elit⁶⁶ (v tomto případě rozhodnutí Donalda Trumpa zaútočit na generála Sulejmáního). Orientalistická předpojatost se tedy vyskytuje ve větší míře v článcích, které zabití generála schvalují a obhajuje v nich tak jednání elit.

Na potvrzení či vyvrácení první hypotézy použiji kritickou diskurzivní analýzu. Druhou hypotézu potvrdím či vyvrátím za pomoci kombinace výsledků kritické diskurzivní analýzy a výsledků obsahové analýzy.

1.7.2 Kritická diskurzivní analýza

Na základě Faircloughova tří dimenzionálního rámce jsem průběh analýzy rozdělila podle jednotlivých úrovní. Nejprve jsem se v textu věnovala hledání deseti vytyčených orientálních témat. Pak jsem v článcích sledovala i další jazykové aspekty, které v nich byly obsažené i nad rámec orientálních témat. Tedy zvolené lexikum, logickou a globální sémantiku a rétoriku.

Následně jsem přešla k další úrovni analýzy textu, tedy k interpretaci nalezených orientálních stereotypů a dalších jazykových prostředků. Ty jsem tématicky rozdělila do dvou kategorií. První je orientální nedůvěryhodnost a islám jako hrozba, druhou je necivilizovanost islámu.

⁶⁶ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

V jejich rámci jsem pak tyto projevy, které mohou znamenat zaujatost článku, přiřadila ke konkrétní diskurzivní a sociální praxi. Následně jsem zhodnotila i mocenské vztahy a ideologické struktury, které se v textech objevují a které se z textů skrze diskurzivní praxi a silný společenský vliv zkoumaných médií mohou šířit veřejností.

1.7.2.1. Výběr vzorků článků (sampling)

1.7.2.1.1. Výběr médií

Články, ze kterých jsem čerpala data pro můj výzkum, jsou ze tří amerických deníků: The New York Times, The Washington Post a The Wall Street Journal. Tyto deníky patří mezi přední americká média. Co se týče počtu výtisků dlouhodobě obsazují první příčky v počtu prodaných kusů, aktuálně jde o 1., 3. a 4. místo.

The New York Times na prvním místě v loňském prvním čtvrtletí týdně prodaly zhruba 994,6 tisíc výtisků, třetí The Wall Street Journal zhruba 410,58 tisíc kusů výtisků a The Washington Post na čtvrtém místě prodal týdně asi 206,82 tisíc kusů výtisků.⁶⁷ Všechny tyto deníky se zároveň zabývají i mezinárodní politikou (více než například 2. nejčtenější deník USA Today) a velmi dobře si vedou i z hlediska prestižních novinářských ocenění.

Zmíněné novinové tituly tak mají zcela zásadní postavení na americkém trhu a velký vliv jak na veřejnost, tak na ostatní média. Svým výběrem zpráv totiž takzvaně nastolují agendu; určují jaká témata budou rezonovat společností a budou vnímána jako důležitá.⁶⁸ Jejich obsah je tedy při vytváření veřejného mínění velmi směrodatný.

Při výběru médií jsem zároveň dbala i na to, aby vybrané tiskoviny byly reprezentativním vzorkem i z hlediska politické vyváženosti. Například na nejaktuálnější *Ad Fontes' Media Bias Chart*, který srovnává média z hlediska politické zaujatosti a důvěryhodnosti, jsou všechny tři deníky uprostřed stupnice politického spektra. Je zde ale nutné zmínit, že zatímco The Wall Street Journal a The New York Times inklinují mírně doleva, The Wall Street

⁶⁷ "Average weekday print circulation of selected newspapers in the United States in 1st quarter 2020", *Statista*, naposledy upravené 14. dubna 2021, <https://www.statista.com/statistics/272790/circulation-of-the-biggest-daily-newspapers-in-the-us/> (staženo 5. května 2021).

⁶⁸ J. V. Turk, „The Media Agenda“ in *Agenda Setting: Readings on Media, Public Opinion, and Policymaking* ed. David Protess a Maxwell E. McCombs (London: Routledge, 1991), 207 – 260.

Journal naopak míří lehce vpravo.⁶⁹ Právě tyto parametry se totiž mohou promítnout do výsledků analýz, ačkoliv jen velmi okrajově protože jejich politická náklonost je minimální.

V čem jsou si jednotlivé deníky podobné je i jejich čtenářská základna, i když i zde existují malé rozdíly. Například The New York Times se zaměřuje výhradně na čtenáře, které se dají označit jako elitní z hlediska sociální i ekonomické stránky.⁷⁰ S celkem stotřiceti Pulitzerovými cenami na kontě⁷¹ je deník známý především svým investigativnímu zaměřením a exkluzivním politickým reportážím.

Zatímco The New York Times tedy přitahují spíše liberální intelektuální komunitu, The Wall Street Journal zase cílí spíš na konzervativní podnikatelskou skupinu. Jde totiž primárně o bussinessový titul, který je ale proslulý také svým vynikajícím pokrytím i témat mimo ekonomickou sféru.⁷²

The Washington Post je v porovnání s ostatními dvěma deníky nejlokálnějším médiem, 18 procent jeho čtenářů je z hlavního města Washingtonu a jeho okolí. V ostatních parametrech se ale jeho čtenáři blíží čtenářům The New York Times i The Wall Street Journal - je mezi nimi například vysoký počet lidí s vysokoškolským vzděláním a středně vysokým až vysokým příjmem.⁷³

Vzhledem k tomu, že všechny tři deníky mají poměrně podobné cílové skupiny, neměly by být při srovnání jejich článků patrné téměř žádné rozdíly například ve složitosti textu nebo z hlediska dalších parametrů, které jsou určeny složením čtenářů, pro které jsou noviny určené.

⁶⁹ "Media Bias Chart 7.0", Ad Fontes Media, naposledy upravené v lednu 2021, <https://www.adfontesmedia.com/> (staženo 6. května 2021).

⁷⁰ Christopher R. Martin "'Upscale' News Audiences and the Transformation of Labour News" in *Language and Journalism* ed. John Richardson (London: Routledge, 2012) 27 – 79.

⁷¹ „Awards and Recognition“, *The New York Times*, naposledy upravené 6. dubna 2021, <https://www.nytimes.com/company/prizes-awards/> (staženo 6. května 2021).

⁷² William A. Hachten, *The Troubles of Journalism* (London: Rutledge, 2005), 9.

⁷³ "Audience Search: Demographic", *The Washington Post*, https://www.washingtonpost.com/wp-adv/mediacenter/html/research_demographics.html (staženo 6. května 2021).

1.7.2.1.2 Výběr článků

Zkoumané články byly omezeny jen na editoriély, právě ty jsou totiž relevantním zdrojem pro výzkum stereotypních a ideologicky zabarvených prvků v textu. „Jejich typickou hlavní funkcí je vyjádření a přesvědčivá komunikace názorů,“⁷⁴ vysvětluje van Dijk. Podle něj jsou tak právě editoriély jednou z nejčastějších forem textů, skrze které jsou názorové diskurzy šířeny do společnosti.⁷⁵

Články byly z již zmiňovaných třech deníků vyhledány skrz databázi Factiva za použití několika různých filtrů. Hledané heslo bylo „Qasem Soleimani“ (v případě the New York Times „Qassim Suleimani“). Časově byly články limitovány datem 3. 1. 2020, tedy dnem, kdy byl generál Sulejmání zabit, a koncem roku 2020. Toto časové období bylo vybráno, protože právě během něj se ve sledovaných denících vyskytlo největší množství článků věnujících se smrti generála Sulejmáního a tomu přidruženým tématům.

Za zdroj u všech třech deníků byly zvoleny „všechny zdroje“ pojící se s konkrétním médiem. Tedy například i články vydané pouze v online verzi, nebo názorové články zaslané redakcím, které média publikovala.

Hledané editoriély byly zároveň omezeny regionem, na který se zaměřovaly. Jako zvolené území byl zadán „Írán“. Dalším parametrem byl typ obsahu článků, tím bylo zvoleno heslo „editoriál,“ tedy kategorie, kterou databáze Factiva popisuje jako „články vyjadřující editoriélní stanovisko publikace“.⁷⁶

Z článků, které databáze pod těmito kritérii vyhledala, byly následně manuálně vyřazeny ty, které se primárně netýkaly generálovy smrti ani žádné s tím spojené problematiky. Zkoumanou jednotkou byl odstavec článku.

⁷⁴ Teun A. van Dijk "Opinions and Ideologies in Editorials" (Paper for the 4th International Symposium of Critical Discourse Analysis, 1996), <http://www.discursos.org/unpublished%20articles/Opinions%20and%20ideologies%20in%20editorials.htm> (staženo 7. května 2021).

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ "Subject Information, Editorials“, *Factiva*, <https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/sb/default.aspx?lnep=hp> (staženo 7. května 2021).

1.7.2.2. Kódovací rámec

Důležitá část mojí analýzy je takzvané kódování. V textu budu, jak jsem již zmiňovala, stejně jako autoři studie *A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran's Nuclear Program*, sledovat následujících osm kategorií, každé z nich přidělím jeden kód.

Jde o tato témata: Nedůvěryhodnost Orientu, Islám jako hrozba, Podřadnost Orientu, Zaostalost Orientu, Iracionalita Orientu, Submisivita Orientu, Židé vs. Arabové (nebo muslimové) a Podivnost Orientu.⁷⁷

Těchto osm kategorií se však vztahuje převážně k sociálním či vnitřně politickým iránským poměrům. Abych mohla orientalismus v textech lépe detekovat i ve vztahu Íránu k okolnímu světu, vypůjčila jsem si další dvě kategorie, z již zmiňované disertační práce studenta London School of Economics Kyle Bowena *Representing Persia: A discourse Analysis of the American Print Media's Coverage of Iran* a částečně je modifikovala. Ve vybraných textech jsem tak sledovala i téma nutnosti použít násilí, tedy indikování toho, že se s Íránem nedá jednat jinak, než za použití násilí a téma izolace. To v textu naznačuje, že Teherán stojí osamoceně proti zbytku světa, nebo že postrádá spojení.⁷⁸

Dohromady tedy budu ve vybraných textech sledovat následující stereotypizující kategorie:

- (1) Nedůvěryhodnost Orientu,
- (2) Islám jako hrozba,
- (3) Podřadnost Orientu,
- (4) Zaostalost Orientu,
- (5) Iracionalita Orientu,
- (6) Submisivita Orientu,
- (7) Židé vs. Arabové (nebo muslimové),
- (8) Podivnost Orientu,
- (9) Nutnosti použít násilí,
- (10) Izolace.

⁷⁷ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials“.

⁷⁸ Kyle Bowen, "Representing Persia“, 21.

Těchto deset kategorií mi poskytne základní rámec pro potvrzení či vyvrácení první hypotézy. Na jejich základě pak za použití kritické diskurzivní analýzy mohu statisticky určit, která témata a jak často se ve vybraných člancích objevila.

Statistickou část výsledků kritické diskurzivní analýzy pak dál použiji při zpracování obsahové analýzy, která mi pomůže potvrdit či vyvrátit mojí druhou hypotézu.

1.7.3 Obsahová analýza

V případě doplňující obsahové analýzy budu sledovat tyto kategorie: (1) Jednoznačně schvaluje; (2) Spíše schvaluje; (3) Neutrální; (4) Spíše neschvaluje; (5) Jednoznačně neschvaluje.

Uvádí-li článek jen argumenty proč je Sulejmáního zabití dobrým krokem Trumpovy administrativy, jde o kategorii jednoznačně schvaluje (1). Pokud text obsahuje pouze argumenty, proč je to špatným rozhodnutím, jde o kategorii jednoznačně neschvaluje (5). Texty, které obsahují většinu argumentů proč je Sulejmáního smrt dobrým krokem, spadají do kategorie spíše schvaluje (2). Texty, které obsahují většinu argumentů proč je Sulejmáního smrt špatným krokem, spadají do kategorie spíše neschvaluje (4). Texty, které neobsahují žádné hodnocení týkající se generálovy smrti, nebo ve stejné míře obsahují argumenty pro i proti, jsou hodnoceny jako neutrální (3).

Výsledky výzkumu jsem zpracovala pro každé jednotlivé médium zvlášť, a to pro přehlednost a také, abych mohla deníky porovnat mezi sebou. Následně jsem dílčí výsledky spojila a vyvodila celkový závěr.

2 Praktická část

2.1 Kritická diskurzivní analýza

V rámci diskurzivní analýzy se nejprve budu věnovat výskytu orientálních témat ve vybraných textech. Následně zhodnotím i další jazykové prostředky, se kterými články pracují.

Pro větší přehled jsem výskyt orientálních témat rozdělila nejen podle sledovaného média, ale také podle data, kdy byly články publikované. Vznikly tak tři časové periody, první je týden po zabití generála Sulejmáního, tedy od 3. do 9. ledna 2020. Druhé období je od 9. ledna do konce ledna 2020. Poslední období potom mapuje články, které vyšly zbylé měsíce roku 2020. Všechny tři období u každého z deníků na závěr shrnu.

2.1.1. The Washington Post

2.1.1.1. Výskyt orientálních témat

2.1.1.1.1. Období I. (3. – 9. ledna 2020)

V první periodě sledovaného období se deník The Washington Post věnoval smrti generála Sulejmáního v celkem šestnácti člancích, čtyři z toho však byly manuálně vyřazeny, protože se věnovaly domácí politice, nikoliv situaci v Íránu. Aspoň jedno ze sledovaných orientálních témat jsem z dvanácti hodnocených článků našla v osmi z nich.

Jedno z témat, které se v textech vyskytovalo nejčastěji, celkem šestkrát, byla kategorie **islám jako hrozba**, tedy spojení islámského náboženství s fyzickou hrozbou ze strany jeho představitelů. Lidé v čele Íránu jsou například označeny za „mulláhy“,⁷⁹ což je pejorativní výraz pro muslimy vzdělané v islámském náboženství, kteří obvykle zastávají nějakou

⁷⁹ Max Boot, „Iran is less likely than ever to meet Trump’s demand“, *The Washington Post*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#.!!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

funkci.⁸⁰ Další článek pak mluví o „netolerantním šítském režimu v Íránu“⁸¹ a naznačuje tak, že je stát nesmířlivý kvůli svému náboženskému uspořádání.

Islám jako hrozba se projevuje v editorialech i tak, že spojují hrozbu dnešního Íránu s hodnotami, které do země vnesla islámská revoluce, tedy především s ortodoxním islámem. Jeden z článků tak například mluví o současné situaci země jako o „revolučním Íránu mířícím destruktivním směrem,“ o „íránském revolučním chaosu“ a o „pokračující destruktivní, destabilizační síle íránské revoluce, hrozbě, které čelilo už pět amerických prezidentů“.⁸² (Pokaždé se téma vyskytuje v jiném odstavci, proto bylo v tomto článku započítáno třikrát). Další z textů potom označuje íránské vedení za „islámskou revoluční vládu,“⁸³ což je termín spojený s íránskou revolucí. Od té doby se ale v čele země vystřídal hned několik vlád, které se už oficiálně neoznačují za revoluční. Použití tohoto označení tak naznačuje přímou kontinuitu s událostmi roku 1979 a je tedy zavádějící.

Téma izolace se v textech vyskytlo třikrát. Jeden z článků například vyzdvihuje, že generálovi Sulejmánimu spílali i někteří další „světoví lídři“.⁸⁴ Jiný článek zase zdůrazňuje, že jestli jsou útoky na „zlé“⁸⁵ státní představitele legální, závisí nejen na legálním rámci ale i na „mezinárodní rozvaze“⁸⁶. Tím články naznačují, že proti Teheránu stojí společně se Spojenými státy i řada amerických spojenců. Druhý text navíc implikuje, že mohou

⁸⁰ „Islamic Mullah“, *ThoughtCo.com*, naposledy upravené 14. října 2016, <https://www.thoughtco.com/what-is-a-mullah-195356> (staženo 4. ledna 2021).

⁸¹ „A risky escalation“, *The Washington Post*, 4. ledna 2002, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸² David Ignatius, „40 years into our spat, we still can't contain Iran“, *The Washington Post*, 5. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸³ Eugene Robinson, „Welcome to Trump's war“, *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸⁴ Oren Spiegler McMurray, „Soleimani's death may cost us“, *The Washington Post*, 6. ledna 2002, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸⁵ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“, *The Washington Post*, 5. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸⁶ Ibid.

odsouhlasit zákonnost zabití čelního představitele země (přesto, že je to diskutabilní) na základě toho, že Írán je jejich společným nepřítelem. Další článek pak spekuluje, že „Írán může postrádat regionální spojence,“⁸⁷ přitom v regionu lze za jeho spojence považovat například Irák nebo Hizbaláhem ovládaný Libanon. Texty tak, ať už implicitně nebo explicitně, vykreslují Írán izolovaný.

Celkem třikrát se pak v článcích objevuje i téma **zaostalosti** a to, když autor jednoho z nich mluví o „dlouhodobé tradici civilního vedení“⁸⁸ Spojených států. V následujícím odstavci pak nabádá USA, aby se se jako „jeden z nejmocnějších států světa“ ve válce s Íránem „civilizoval“ a upustil od stylu boje „oplácení pomsty“, který jim (na rozdíl od Íránu) nenáleží.⁸⁹ Další článek pak označuje skupiny Íránců, které vítají generálovu smrt, za „proreformní“ a „progresivní síly“⁹⁰. Tím indikuje, že autor považuje Sulejmáního osobu a potažmo celý režim, jehož byl představitel, za pravý opak těchto přídavných slov, tedy za zpátečnický.

Ostatní témata se v analyzovaných editorialech v této periodě vyskytovala pouze jednou. Jde o téma **nedůvěryhodnosti Orientu**, kdy článek o Íráncích mluvil jako o „prohnaných“⁹¹ pro jejich styl boje, kdy „šlo jen o varovné výstřely, nikoliv o střelbu, která měla zasáhnout cíl“.⁹² „Vystřelení záplavy raket bez toho, aniž byl někdo zabit, je sama o sobě působivým zaměřovacím výkonem,“⁹³ popisuje článek ironicky vojenskou reakci Teheránu na Sulejmáního smrt. Naznačuje tak, že jde o vypočítavý styl boje, ne o boj, jaký běžně vedou západní státy.

V článcích se vyskytlo i téma **orientální podřadnosti**. Jeden z editoriálů totiž naznačuje, že si íránský režim neváží lidských životů tak jako západní svět, a i proto je pro Spojené státy

⁸⁷ Michael Gerson, „Here’s hopping this Iran gamble works“, *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸⁸ What’s next to Iran“, *The Washington Post*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ „A risky escalation“.

⁹¹ Max Boot, „Iran is less likely than ever to meet Trump’s demand“.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

těžké na něj vyvinout dostatečný tlak. Jde totiž o „režim, který v Iráku bojoval až do úplné kapitulace v 80. letech, ve válce, která si vyžádala nejméně jeden milion obětí. Íránský režim má vysokou hranici bolesti“.⁹⁴

I téma **iracionality** jsem v článcích našla právě jednou. „Někteří mohou argumentovat, že stát založený na náboženství se vzpírá rozumu,“⁹⁵ píše se ve spojitosti s Íránem v jednom z editoriólů.

Další témata se ve zkoumaných článcích nevyskytují.

2.1.1.1.2 Období II. (10. ledna – 31. ledna 2020)

V tomto období se The Washington Post věnoval tématu smrti generála Sulejmáního celkem ve dvanácti editoriólech, pět z nich ale bylo manuálně vyřazeno, protože se primárně týkaly jiného tématu. K analýze tedy zbylo sedm textů. Aspoň jedno z deseti sledovaných témat jsem našla ve čtyřech z nich.

Celkově se v článcích opakovala jen dvě témata. Prvním z nich bylo **islám jako hrozba**, které v nich bylo obsaženo celkem třikrát, a to ve dvou článcích. Jeden z článků označuje íránské vedení výrazem mulláhové, konkrétně „špatně vládnoucí mulláhové“.⁹⁶ Ten samý text také uvádí, že „Íránský režim [...] zůstane vládou tvrdých násilníků a autokratů,“⁹⁷ čímž implikuje nebezpečí ze strany jeho islámských vůdců.

Další z článků označuje duchovního Ahmada Khatamiho slovem „hard-line“⁹⁸. Slovník Merriam-Webster toto přídavné jméno definuje jako “tvrdé prosazování nebo zapojování

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“.

⁹⁶ David Ignatius, "Iran's regime is sputtering and wheezing", *The Washington Post*, 16. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Amanda Ripley, „A dangerous cycle of mutually assured humiliation“, *The Washington Post*, 21. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

nekompromisního postupu“⁹⁹ (do češtiny by se dalo přeložit jako zastánce tvrdé linie). Článek tak s tímto označením spojuje islám s rigidním přístupem, který stojí proti jakémukoli kompromisu.

Jeden z editoriólů v sobě spojuje jak téma islám jako hrozba, tak i téma **orientální nedůvěryhodnosti** (to se v textech celkem objevuje na třech místech). Článek totiž používá výraz „mulláh“ a zároveň naznačuje, že se Íránu nedá věřit, protože se bezhlavě snaží získat jadernou zbraň: „Mulláhové se mohou dokonce rozhodnout, že jediný způsob, kterým si mohou zajistit své bezpečí, je závod ve výrobě bomby.“¹⁰⁰

Téma orientální nedůvěryhodnosti v sobě nese i další editoriól, který má za ironické, že by se Teherán pokoušel ctít mezinárodní právo nebo jakýkoliv legální rámec: „Režim, který pravidelně hrozí Americe smrtí a slibuje, že vymaže Izrael ze zemského povrchu, chce najednou uplatnit proporcionalitu a legálnost. [Íránský] ministr zahraničí Mohammad Javad Zarif uvedl, že Írán ‘odpoví, ale my budeme reagovat proporcionalně, nikoli nepřiměřeně. Budeme reagovat zákonně, nejsme nezákonní lidé jako prezident Trump.’ Celkem odklonění se [od své předchozí rétoriky] předního státního sponzora terorismu na světě.“¹⁰¹

V tomto článku lze téma nedůvěryhodnosti najít ještě na jednom místě, popisuje totiž chování Teheránu jako školního tyрана: „Trump vyhrožuje Íránu za to, čím je: tyranem. Když je konfrontován, tak se stáhne.“¹⁰²

Další témata se ve zkoumaných člancích nevyskytují.

2.1.1.1.3. Období III. (1. února – 31. prosince 2020)

Do konce roku 2020 pak deník The Washington Post operoval se smrtí generála Sulejmáního celkem v šesti editoriólech. Polovina z nich ale byla manuálně vyřazena. Ve zbývajících

⁹⁹ "Hard-line adjective", *Miriam-Webster dictionary*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/hard-line> (staženo 21. ledna 2021).

¹⁰⁰ Eugene Robinson, „Will Trump's Obama obsession lead us into war?“, *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

¹⁰¹ Marc A. Thiessen, "Trump wins his standoff with Iran“, *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

¹⁰² Ibid.

třech textech jsem aspoň jedno orientální téma našla ve dvou článcích. Jde o téma orientální zaostalosti a téma islámu jako hrozby.

Jeden z článků popisuje íránské vedení jako zpátečnické, (kontrastně s popisem tamní společnosti, o které referuje jako o „moderní“). Téma **orientální zaostalosti** se v něm projevuje hned ve dvou odstavcích. Nejprve článek uvádí, že „vládnoucí klerikové operují, doma a v zahraničí skrz pretoriánskou gardu známou jako Íránské revoluční gardy,“¹⁰³ čímž přirovnává současný Írán ke starověku. Později popisuje současnou íránskou politickou situaci jako „stagnaci, která může trvat další dekádu“.¹⁰⁴

V dalším článku se pak objevuje téma **islámu jako hrozby**, označuje totiž íránské vedení (které je islámské) za „hard-line“¹⁰⁵ s tím, že si přeje více amerických obětí na životech a politický neúspěch USA v Iráku.

Další témata se ve zkoumaných článcích nevyskytují.

2.1.1.1.4 Shrnutí všech období

Deník the Washington Post se v editorialech věnoval tématu zabití generála Kásima Sulejmáního ze všech zkoumaných médií nejvíce. V celém sledovaném období byla jeho smrt a s tím spojená situace v Iráku dominantním tématem 22 článků.

Celkem se v nich orientální téma vyskytlo na 24 místech. Aspoň jedno téma se objevilo ve čtrnácti článcích, tedy ve více než polovině z nich.

Jak napovídá následující tabulka, vůbec nejčastěji šlo o téma islámu jako hrozby, které se v článcích objevilo hned desetkrát. Pak šlo o téma zaostalosti Orientu, které v článcích bylo pětkrát. Téma nedůvěryhodnosti Orientu jsem v textech našla čtyřikrát, téma izolace třikrát

¹⁰³ David Ignatius, „Labor may hold the key to change in Iran“, *The Washington Post*, 7. února 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ „A renewed crisis in Iraq“, *The Washington Post*, 17. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

a témata iracionalita Orientu a podřadnosti Orientu každé jednou. Další témata se v článcích neobjevovala.

(1) Nedůvěryhodnost Orientu	4
(2) Islám jako hrozba	10
(3) Podřadnost Orientu	1
(4) Zaostalost Orientu	5
(5) Iracionalita Orientu	1
(6) Submisivita Orientu	0
(7) Židé vs. Arabové (nebo muslimové)	0
(8) Podivnost Orientu	0
(9) Nutnosti použít násilí	0
(10) Izolace	3
Celkem	24

2.1.1.2 Další jazykové aspekty

Naprostá většina (všechny kromě dvou) sledovaných článků deníku *The Washington Post* Sulejmáního titulují jako „generálmajora,“ tedy jeho oficiální vojenskou hodností. Některé články jeho hodnost dokonce ještě dál rozvíjí, mluví o něm například jako o „vrchním veliteli bezpečnosti a vojenského zpravodajství, generálmajorovi Kásimovi Sulejmáním,“¹⁰⁶ nebo jako o „generálmajorovi Kásimovi Sulejmáním, veliteli íránských vojsk Kuds (5)“.¹⁰⁷

Ačkoliv jej texty označují negativními výrazy jako například „zlý muž,“¹⁰⁸ nebo „nesmiřitelný nepřítel,“¹⁰⁹ jen jeden z nich ho dává do přímé spojitosti s terorismem a píše o něm jako o „teroristickém organizátorovi“.¹¹⁰ Několik dalších článků sice také používá slovo terorismus, spojuje ho ale nikoliv přímo s generálovou osobou, ale s teheránským režimem jako s celkem. Jeden z článků pak spojení s terorismem dokonce zcela vyvrací: „Revoluční gardy jsou součástí íránské vlády. Pokud na nás [na Spojené státy] útočí, pak nejsou teroristickou organizací. Jsou útočící armádou. [...] Jeho [Sulejmáního] aktivity byly součástí jeho armádních povinností. Újma, kterou způsobil americkým armádním jednotkám, byla skrz jeho roli aktivátora a poradce vojenských sil třetích zemí.“¹¹¹

¹⁰⁶ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“.

¹⁰⁷ David Ignatius, „40 years into our spat, we still can't contain Iran“.

¹⁰⁸ Oren Spiegler McMurray, „Soleimani's death may cost us“.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Marc A. Thiessen, "Trump wins his standoff with Iran“.

¹¹¹ Jim Webb, „The Iran crisis isn't a failure of the executive branch alone“, *The Washington Post*, 10. ledna 2020, <https://global-factiva->

Zásah Spojených států vůči Sulejmánímu pak většina článků označuje minimálně jako zabití generála, šest z nich jde ještě dál a akci popisují jako „vraždu“¹¹². Ve spojitosti s útokem pak některé zkoumané texty diskutují jeho legálnost a oprávněnost. Často se v nich objevují pochyby, zda generál znamenal bezprostřední hrozbu vůči Spojeným státům,¹¹³ tedy zda byla splněna podmínka, kterou Charta Spojených národů podmiňuje podobné zásahy.

I když se články rozcházejí v pohledu na to, zda generálova smrt bude mít negativní či pozitivní přínos (viz výsledky obsahové analýzy), většinou se shodují v tom, že šlo o zbrklý krok bez promyšlené komplexní strategie. Často zmiňují, že útok na Sulejmáního může znamenat další nebezpečné vyhocení vztahů obou zemí.

Velkou část zkoumaných editoriólů také spojuje, že jako viníka neustále se zhoršujících americko-íránských vztahů vidí především prezidenta Trumpa, jeho nekoncepční zahraniční politiku a kroky vůči Teheránu. Například odstoupení Spojených států od jaderné dohody z roku 2015, to označují třeba za Trumpovu politiku „řvaní z klece“.¹¹⁴

Takzvanou strategii maximálního tlaku, v rámci které, kromě zabití Sulejmáního a odstoupení od jaderné smlouvy, Washington také například uvalil na Írán ekonomické sankce, články vnímají jako zbytečně tvrdý postup, který nahrává íránským radikálům a zemi tak ještě více oddaluje od Západu.

Některé ze zkoumaných článků, navzdory tomu, že režim často popisují jako tvrdý a neústupný, mluví i o jeho konci. Vnímají totiž, že v zemi existuje i opoziční element, který by této změny mohl v budoucnosti dosáhnout. Jeden z editoriólů tak například popisuje

com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

¹¹² „The Aftermath of Soleimani's killing“, *The Washington Post*, 11. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Oren Spiegler McMurray, „Soleimani's death may cost us“.

Eugene Robinson, „Welcome to Trump's war“.

„A risky escalation“.

Jim Webb, „The Iran crisis isn't a failure of the executive branch alone“.

Eugene Robinson, „Will Trump's Obama obsession lead us into war?“.

¹¹³ Eugene Robinson, „Welcome to Trump's war“.

Michael Gerson, „Here's hopping this Iran gamble works“.

¹¹⁴ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“.

„pulsující protestní hnutí viditelné v Íránu,“ které „rebeluje proti zkorumpovaným elitám“.¹¹⁵ Další pak mluví o „iránských dělnických protestech,“ které mohou být „X faktorem“ při „zásadní změně,“ protože „je velmi složité si představit takový režim, který navždy vládne takovému sofistikovanému národu“.¹¹⁶ „Masy lidí pochodovaly [iránskými ulicemi] při tryzně za Sulejmáního, ale hned za několik dní režim odsuzovaly za to, že sestřelil letadlo s tuctem mladých Íránců na palubě a lhal o tom,“¹¹⁷ popisuje další článek formující se opozici vůči režimu.

Editoriály The Washington Post tak většinou navrhují spíše vstřícnější postup vůči Teheránu. Ten by totiž, spíš než Trumpova politika maximálního tlaku nahrávající radikálům, mohl naopak tyto směry oslabovat a vést tak ke konci tamního režimu.

2.1.2. The Wall Street Journal

2.1.2.1 Výskyt orientálních témat

2.1.2.1.1. Období I. (3. – 9. ledna 2020)

Deník The Wall Street Journal se v prvním týdnu po smrti generála Sulejmáního této události věnoval v celkem osmi editoriálech, dva z nich však byly manuálně vyřazené protože primárně rozebíral jiné téma. K analýze tedy zůstalo šest textů.

Nejvícekrát, celkem třikrát, jsem ve zkoumaných člancích našla téma **nutnosti použití násilí**. Dva z článků dávají Sulejmáního smrt do souvislosti s bombardováním Libye. „Jak potvrdil Ronald Reagan v roce 1986 bombardováním Libye, demonstrace síly může zastavit terorismus,“¹¹⁸ tvrdí článek a naznačuje tak, že násilné řešení bylo jediné možné. „Trumpova rozhodná akce zasadila úder terorismu,“¹¹⁹ pokračuje autor v dalším odstavci ve stejné myšlence.

¹¹⁵ David Ignatius, "Iran's regime is sputtering and wheezing".

¹¹⁶ David Ignatius, „Labour may hold key to change in Iran“, *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹¹⁷ David Ignatius, "Iran's regime is sputtering and wheezing".

¹¹⁸ „Justice Arrives for Soleimani; Trump acted against a terrorist who killed hundreds of Americans“, *The Wall Street Journal*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹¹⁹ Ibid.

Případ bombardování Libye v druhé polovině 80. let pak připomíná i další článek, který tak také naznačuje neřešitelnost sporů s Íránem jinak než násilnou cestou: „Útok dronem v Iráku byla obranná vojenská akce, která měla zabránit útokům na americké jednotky nepřátelským generálem, který v minulosti nařizoval podobné útoky.“¹²⁰

Celkem třikrát se v analyzovaném období v článkách objevilo také téma **nedůvěryhodnosti Orientu**. Jeden z článků mluví o „teroristech a podlých státnících“,¹²¹ na základě kontextu lze usuzovat, že je řeč především o vedení Íránu. Pokud by Spojené státy nebyly schopné rychle vojensky zasáhnout (jako v případě smrti Sulejmáního), znamenalo by to podle autora právě pro tuto skupinu teroristických státníků „více prostoru a času na zosnování zabíjení Američanů“.¹²²

V dalších dvou případech se nedůvěryhodnost Íránu vztahovala k jeho jadernému programu. Jeden z editoriólů totiž tvrdí, že dohoda z roku 2015 významně napomohla Íránu šířit jeho „revoluci“: „Zavalen přílivem nových peněz a příslibu investic Írán rozšířil arzenál balistických raket.“¹²³ Podle autora článku tak právě díky dohodě o jaderném programu „Sulejmání vyzbrojil skupinu Hútiů v Jemenu a dodal rakety Hizballáhu, aby bombardovali Izrael, mobilizoval šíitské milice a stal se íránským místokrálem v Iráku, přičemž Bašár Asad byl jeho syrským vazalem“.¹²⁴

Stejnou myšlenku pak přináší i další článek. „[...] eníze z dohody neočekávaně napomohly Sulejmánímu šířit revoluci,“¹²⁵ uvádí.

Celkem dvakrát se v článkách vyskytovalé téma **islámu jako hrozby**. Dva z editoriólů totiž,

¹²⁰ „Trump's Legal Authority; Like other Presidents, he has the power to use military force against terrorists and to defend against attacks“, *The Wall Street Journal*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹²¹ „The Imminent Distraction“, *The Wall Street Journal*, 6. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹²² Ibid.

¹²³ „Biden Places His Iran Bets“, *The Wall Street Journal*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ „Justice Arrives for Soleimani“.

podobně jako články v *The Washington Post*, označují představitele Íránu za mulláhy. Jednou píše že, „mulláhové mohou znovu zaútočit,“¹²⁶ podruhé se píše o hrozbě, kterou mulláhové znamenají pro americké občany.¹²⁷ (Označení mulláhové se v tomto článku vyskytuje ještě jednou, tentokrát však v souvislosti s izolací íránského režimu, proto bylo započítáno do jiné kategorie.)

Dvakrát je potom v člancích i téma **zaostalosti Orientu**. „[...] jaderná dohoda měla přimět [íránské] lídry, aby se přidali k civilizovanému světu,“¹²⁸ píše se v jednom z článků. Jeho autor tak staví Írán do pozice necivilizovaných zemí, což lze klasifikovat jako projev zpátečnictví. Další článek pak pracuje s podobným tvrzením a uvádí, že tím, že Írán nevyjednal s Trumpem nové podmínky nukleární dohody, promarnil svou šanci se „stát normální zemí“.¹²⁹

V dalším článku je obsaženo už zmiňované téma **izolace** ve spojení s íránským vedením: „Mulláhové jsou doma neoblíbení a mimo zemi nemají žádné opravdové spojení.“¹³⁰

Další témata se ve zkoumaných člancích nevyskytují.

2.1.2.1.2 Období II. (10. ledna – 31. ledna 2020)

V tomto období se deník *The Wall Street Journal* tématu smrti generála Sulejmáního v žádném editorialem nevěnoval.

¹²⁶ „Teheran’s Retaliation, Trump’s Reply“, *The Wall Street Journal*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹²⁷ „Trump’s Post-Soleimani World“, *The Wall Street Journal*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹²⁸ „Justice Arrives for Soleimani“.

¹²⁹ „Teheran’s Retaliation, Trump’s Reply“.

¹³⁰ „Trump’s Post-Soleimani World“.

2.1.2.1.3. Období III. (1. února – 31. prosince 2020)

V tomto období deník psal o smrti generála celkem v sedmi editorialech, tři z nich ale byly manuálně vyřazeny. Ve zbývajících čtyřech článcích se vyskytují dohromady čtyři témata – nutnost použití násilí, zaostalost Orientu, islám jako hrozba a nedůvěryhodnost Orientu.

Téma **nedůvěryhodnosti Orientu** je v textech obsaženo celkem čtyřikrát, většinou se vykytuje v souvislosti s chováním a taktizováním íránského režimu, které je podle autorů editorialem velmi proradné. Například za zabitím dvou amerických vojáků na začátku března 2020 vidí jeden z textů snahu Íránu „otestovat závazek Spojených států reagovat uprostřed propuknutí koronaviru [...]“.¹³¹ „Teherán se potýká s vypuknutím vlastní koronavirové krize a jeho terorističtí vůdci možná usoudili, že by mohli získat nějaké propagandistické zisky ze smrti Američanů v Iráku,“¹³² pokračuje článek v dalším odstavci v myšlence, jak se Teherán snaží navzdory pandemii získat navrch.

Téma nedůvěryhodnosti vůči Orientu je obsaženo i v dalším článku, který popisuje přístup Íránu vůči jeho sousedům jako „zhoubné regionální chování“.¹³³ Jednání Teheránu vůči Evropské unii pak článek shrnuje jako „sérii eskalujících porušování [podmínek jaderného programu], které mělo evropské lídry vystrašit“.¹³⁴ Článek mluví také o „elitách Islámské republiky, které vydrancovali íránskou ekonomiku na úkor osobních zisků a regionálního imperialismu,“¹³⁵ a indikuje tak, že přední představitelé země jsou vysoce nedůvěryhodní.

Velmi často, celkem třikrát, pak články pracují s tématem **nutnosti použití násilí**. Jeden z nich například ironicky popisuje, že demokratičtí kongresmani snahou omezit Trumpovy vojenské akce proti Íránu chtějí „prezidentovy svázat ruce, pokud by se někdy ocitl v situaci,

¹³¹ „Tehran's Proxies Strike Again; The U.S. responds to a rocket attack that killed two American soldiers“, *The Wall Street Journal*, 14. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹³² Ibid.

¹³³ „Life After the Iran Nuclear Deal; Measuring successes and failures two years after withdrawal“, *The Wall Street Journal*, 9. května 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

že by musel použít vojenskou sílu proti mírumilovným alatojáhům z Teheránu“.¹³⁶ „Pokud by Trump musel útok na Sulejmáního konzulovat s kongresem, Írán by stále ohrožoval život Američanů,“¹³⁷ tvrdí dál článek a naznačuje tak, že jiný, než vojenský postup proti Teheránu v podstatě není možný. Stejně jako další článek, který uvádí, že „Trump bude muset [vůči Íránu] zvažovat zásadnější vojenskou odpověď“.¹³⁸

Další témata se pak v člancích objevují pouze jednou. Prvním z nich je téma **islámu jako hrozby**, jeden z článků totiž o íránské islámské vládě mluví jako o „ničemném režimu“.¹³⁹

Další článek obsahuje téma **izolace**. Tvrdí totiž, že jestliže Írán odmítne tvrdou mezinárodní kontrolu svého jaderného programu, potom „budeme vědět, že jeho cíl je i nadále stát se dominantní zemí v regionu, nikoli normální zemí“.¹⁴⁰ Za normální tedy článek implicitně označuje mezinárodní spojení, pokud ho Írán tímto krokem odmítne (což, jak článek implikuje, je pravděpodobné) je nenormální, tedy izolovanou, zemí.

Další témata se v člancích nevyskytují.

2.1.2.1.4 Shrnutí všech období

Ve sledovaném období byla v editorialech deníku Wall Street Journal smrt generála Kásima Sulejmáního a s tím spojená situace v Íránu dominantním tématem v deseti editorialech. Orientální téma bylo v textech celkem na 20 místech, aspoň jedno téma se objevilo v každém článku.

¹³⁶ „War Powers Irresolution“, *The Wall Street Journal*, 13. února 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹³⁷ „War Powers Irresolution“, *The Wall Street Journal*, 13. února 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹³⁸ „Tehran's Proxies Strike Again“.

¹³⁹ „Biden, Iran and the Bomb; Will he throw away Trump's Mideast gains to return to a bad nuclear deal? The Wall Street Journal“, *The Wall Street Journal*, 14. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

¹⁴⁰ „Biden, Iran and the Bomb“.

Nejčastěji šlo o téma nedůvěryhodnosti Orientu, které jsem v textech našla celkem sedmkrát. Šestkrát se v nich pak vyskytlo téma nutnosti použití násilí, třikrát téma islám jako hrozba. Téma zaostalost Orientu a izolace byla v článcích dvakrát. Další témata se v editorialech neobjevovala.

(1) Nedůvěryhodnost Orientu	7
(2) Islám jako hrozba	3
(3) Podřadnost Orientu	0
(4) Zaostalost Orientu	2
(5) Iracionalita Orientu	0
(6) Submisivita Orientu	0
(7) Židé vs. Arabové (nebo muslimové)	0
(8) Podivnost Orientu	0
(9) Nutnosti použít násilí	6
(10) Izolace	2
Celkem	20

2.1.2.2 Další jazykové aspekty

Sulejmáního oficiální vojenský titul ve sledovaných článcích The Wall Street Journal najdeme jen velmi sporadicky. Jako „majorgenerála“¹⁴¹ Sulejmáního tituluje pouze jeden článek, dva o něm pak píší jako o „íránském generálovi“¹⁴² V dalších článcích jeho oficiální vojenskou hodnost nenajdeme buď vůbec, nebo jako pejorativní označení. Například „generál ve vedení nepřítele“.¹⁴³

Označení, které ve spojitosti se Sulejmáním naopak najdeme téměř ve všech článcích, jsou ta, která ho přímo spojují s terorismem a titulují ho jako „šéfa teroristů“,¹⁴⁴ „íránského teroristického velitele“,¹⁴⁵ „pána teroru“,¹⁴⁶ nebo „rozsévače teroru a smrti po Blízkém východě“.¹⁴⁷ V jednom z textů je dokonce přímo srovnáván s Usáma bin Ládinem: „Pokud byl Trumpův útok dronu nezákonný, pak byl nelegální i hon Baracka Obamy na Usámu bin

¹⁴¹ „Justice Arrives for Soleimani“.

¹⁴² „Biden Places His Iran Bets“.

Life After the Iran Nuclear Deal“.

¹⁴³ „Trump's Legal Authority“.

¹⁴⁴ Teheran's Retaliation, Trump's Reply“.

„Biden, Iran and the Bomb“.

¹⁴⁵ „Biden Places His Iran Bets“.

¹⁴⁶ „War Powers Irresolution“.

¹⁴⁷ „Justice Arrives for Soleimani“.

Ládina.¹⁴⁸ Další editoriéaly pak o Sulejmáním mluví například jako o „kočičí práce íránských mullahů,¹⁴⁹ nebo o „vražedném nepříteli“.¹⁵⁰

Generálovu smrt část článků označuje za „zabití“, některé ale pro útok volí daleko mírnější označení, jako „zásah“¹⁵¹ nebo „eliminace“.¹⁵² Za vraždu jeho smrt články, na rozdíl od The New York Times a The Washington Post, neoznačují ani v jednom případě.

V tom, zda byl útok na Sulejmáního ze strany Spojených států odůvodněný, mají zkoumané editoriéaly The Wall Street Journal jasno. I když zmiňují debatu o zákonnosti zabití Sulejmáního z hlediska mezinárodního práva, žádný z nich nepřipouští, že by byla oprávněná.: „Zdá se, že delegitimizace zabití Sulejmáního je politickým bodem.“¹⁵³

Všechny články, které se aspektem zákonnosti zabývají, mají zásah za naprosto legální. „Sulejmání [...] byl ospravedlnitelným cílem,¹⁵⁴ jeho zabití bylo ospravedlnitelné „válečným právem“¹⁵⁵ nebo „jeho skutky,¹⁵⁶ uvádí články. „Během dní, které předcházely útoku dronu na jeho auto, Sulejmání plánoval další mrtvé [Američany],“¹⁵⁷ tvrdí s jistotou článek přesto, že není zcela jasné, zda měl generál opravdu takový záměr a znamenal tedy pro Spojené státy bezprostřední hrozbu.

Podle dalšího článku byl ale útok podle mezinárodního práva v pořádku i v případě, že by se Sulejmáního plány na další útoky proti Američanům nepotvrdily. „Co na tom záleží? Sulejmání zabil dostatek Američanů během posledních let, aby to ospravedlnilo zásah proti němu [...],“¹⁵⁸ tvrdí autor.

¹⁴⁸ „Trump's Legal Authority“.

¹⁴⁹ „Trump's Post-Soleimani World“.

¹⁵⁰ „Justice Arrives for Soleimani“.

¹⁵¹ „Biden Places His Iran Bets“.

„Trump's Post-Soleimani World“.

¹⁵² „Biden Places His Iran Bets“.

„Trump's Post-Soleimani World“.

¹⁵³ „The Imminent Distraction“.

¹⁵⁴ „Trump's Legal Authority“.

¹⁵⁵ „The Imminent Distraction“.

¹⁵⁶ „Trump's Post-Soleimani World“.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ „Justice Arrives for Soleimani“.

Jako jediného viníka eskalující krize mezi Washingtonem a Teheránem, ale i celé situace na Blízkém východě, články jednoznačně vnímají iránský režim. Velmi často je pak tímto viníkem dokonce konkrétně generál Sulejmání. Zkoumané texty mluví například o „Sulejmáního blízkovýchodní revoluci,“¹⁵⁹ nebo o tom, že „nařídil vyvést revoluci napříč Blízkým východem“.¹⁶⁰

Naopak kroky prezidenta Trumpa, ať rozhodnutí zaútočit na Sulejmáního, nebo jeho celkový přístup k Teheránu, pak články The Wall Street Journal, na rozdíl od ostatních dvou zkoumaných deníků, vnímají jako přínosný a takticky promyšlený. „Prezident se zachoval ohromně zdrženlivě,“ a pak „konečně ukázal, kde jsou naše limity,“¹⁶¹ popisuje útok a incidenty, které mu předcházely, například jeden z článků.

Trumpova politika maximálního tlaku je pak podle článků velmi efektivní. Mluví o ní například jako o „páce pro novou jadernou dohodu, která dál omezuje jaderné schopnosti země a zároveň řeší [iránské] zhoubné regionální chování a jaderný program“.¹⁶²

Samotnou jadernou dohodu z roku 2015 pak všechny ze zkoumaných článků The Wall Street Journal, které se jí věnují, vnímají negativně. Popisují ji jako „chybnou“¹⁶³, nebo jako krok, který „posilnil Sulejmáního,“¹⁶⁴ či „poskytl Íránu hotovost na rozšíření jeho regionálního vlivu a terorismu“.¹⁶⁵ Pozitivní přínos dokumentu, například v podobě omezení obohacování uranu nebo mezinárodní jaderné kontroly Íránu, žádný z článků nezmiňuje.

Na rozdíl od The Washington Post, editoriály deníku The Wall Street Journal teheránský režim vnímají jako neměnný faktor, s jehož existencí se nedá dělat nic jiného než ji akceptovat. Články tak například často vystupují proti Obamově zahraniční politice a jeho snaze o diplomatické sblížení obou zemí. Autoři článků prosazují vůči Teheránu co nejtvrďší postup, který má tamnímu režimu zamezit v šíření islámu po Blízkém východě.

¹⁵⁹ Teheran's Retaliation, Trump's Reply“.

¹⁶⁰ „Justice Arrives for Soleimani“.

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² „Life After the Iran Nuclear Deal“.

¹⁶³ „Biden Places His Iran Bets“.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Biden, Iran and the Bomb“.

2.1.3. The New York Times

2.1.3.1 Výskyt orientálních témat

2.1.3.1.1. Období I. (3. – 9. ledna 2020)

V daném období se jméno zabitého generála vyskytlo celkem v devíti editorialech, dva z nich však byly manuálně vyřazeny. Z tohoto období jsem tedy dělala výzkum na sedmi článcích.

Témata nesoucí prvky orientalismu se v článcích objevily na dvou místech. Prvním z nich je téma **nedůvěryhodnosti Orientu**. Podle jednoho z editorielů byl totiž „[...] iránský režim úspěšný v zahraničí, protože byl ochotný hrát špinavé hry“.¹⁶⁶

V druhém případě jde o prvek **iracionality Orientu**, který se objevuje v tom samém článku. Editoriál totiž cituje americko-iránského novináře, který tvrdí, že „Sujemáního smrt může do uvažování Islámské republiky vnést realismus,“ a to tak že, režim už tak zatížený sankcemi a masovými demonstracemi bude při hledání odpovědi za zabití generála tentokrát „raději našlapovat jen zlehka“.¹⁶⁷

Jiná témata se v článcích nevyskytují.

2.1.3.1.2 Období II. (10. ledna – 31. ledna 2020)

Téma smrti generála Sulejmáního se v tomto období vyskytlo celkem v šesti textech. Jeho smrt a situace v Íránu byla ústředním tématem jen poloviny z nich, zbylé tři byly vyřazeny.

V článcích se vyskytuje jen téma **islám jako hrozba**, a to na čtyřech místech. Jeden z editorielů označuje vedení Íránu za „diktátorství mullahů,“¹⁶⁸ a mluví o iránském režimu

¹⁶⁶ Bret Stephens, „He Died as He Had Killed“, *The New York Times*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ „No, Mr. President, It Does Really Matter“, *The New York Times*, 18. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

jako o „brutální teokracii rozsévající smrt“.¹⁶⁹ Další editoriál pak popisuje „Sulejmáního hard-line strategii [...] v rámci teheránského režimu,“¹⁷⁰ spojuje tak znovu nesmlouvavost s íránským islámským vedením. Následující článek potom píše o tom, že Teherán „podporuje milice napříč regionem Blízkého východu, destabilizuje tamní režimy, šíří genocidu a sektářské čistky“.¹⁷¹ Editoriál tak dává hrozbu, kterou má Teherán představovat pro své sousedy, do přímé spojitosti s náboženstvím.

Jiná témata se v článcích nevyskytují.

2.1.3.1.3. Období III. (1. února – 31. prosince 2020)

V tomto období se deník *The New York Times* tématu smrti generála Sulejmáního v žádném editoriálu nevěnoval.

2.1.3.1.4 Shrnutí všech období

Ve sledovaném období se editoriály deníku *The New York Times* věnovaly smrti generála Kásima Sulejmáního a s tím spojené situaci v Iráku v celkem deseti editoriálech.

Orientální témata se objevila na šesti místech, a to ve čtyřech článcích, tedy v méně než polovině. Naopak ani jedno téma neobsahovalo šest článků.

Nejčastěji šlo o orientální téma islám jako hrozba, které jsem v textech našla celkem čtyřikrát. Jednou se v nich pak vyskytlo téma iracionality Orientu a téma nedůvěryhodnosti Orientu. Další témata se v editoriálech neobjevovala.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ John Kerry, „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“, *The New York Times*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

¹⁷¹ David Brooks, „Trump Has Made Us All Stupid“, *The New York Times*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

(1) Nedůvěryhodnost Orientu	1
(2) Islám jako hrozba	4
(3) Podřadnost Orientu	0
(4) Zaostalost Orientu	0
(5) Iracionalita Orientu	1
(6) Submisivita Orientu	0
(7) Židé vs. Arabové (nebo muslimové)	0
(8) Podivnost Orientu	0
(9) Nutnosti použít násilí	0
(10) Izolace	0
Celkem	6

2.1.3.2 Další jazykové aspekty

Všechny články kromě jednoho¹⁷² Sulejmáního označují jeho oficiálním titulem, tedy „generálmajor“. Objevují se v nich ale i negativní pojmenování, například „nesmlouvavý nepřítel“,¹⁷³ a také spojitosti s terorismem.

Přímo za teroristu ale generála označily jen dva články¹⁷⁴, dva další ho potom s terorismem spojil nepřímou: „Sulejmání převzal velení nad jednotkami Kuds - gardistickým extraterritoriálním teroristickým křídlem.“¹⁷⁵ Druhý potom připouští, že Sulejmání byl „klíčovým nástrojem šíření íránské teokracie napříč regionem Blízkého východu a architektem mezinárodního terorismu,“ zároveň ale upozorňuje že útok proti němu „nebylo to samé jako dopadení Usáma bin Ládina nebo Abú Bakr al-Bagdádího, šéfa Al-Káidy a Íslámského státu, dva teroristy kteří nepodléhali žádné vládě“.¹⁷⁶

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ John Kerry, „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“.

¹⁷⁴ Susan E. Rice, „The Fallout of Killing Suleimani“, 6. ledna 2020, *The New York Times*, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

David Brooks, „Trum Has Made Us All Stupid“.

¹⁷⁵ Bret Stephens, „He Died as He Had Killed“.

David Brooks, „Trum Has Made Us All Stupid“.

¹⁷⁶ „The Game has Changed“, *The New York Times*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Šest ze zkoumaných článků, tedy těsná většina, o zásahu na bagdáském letišti mluví jako o „zabití“ generála, případně dalších lidí, na které útok také cílil. Celkem čtyři články pak mají za to, že šlo o Sulejmáního „vraždu“¹⁷⁷.

Editoriály *The New York Times* se mnohem méně, než předchozí dva deníky zaobírají oprávněností a legalitou útoku. Ty, které tuto stránku problematiky zmiňují, se shodují na tom, že útok nebyl provedený v souladu s mezinárodním právem. Články totiž, podobně jako ty z *The Washington Post*, zpochybňují argument Trumpovy vlády o bezprostředním ohrožení: „Administrativa řekla, že zabití Sulejmáního bylo bezprostředním ohrožením amerických životů, přitom není důvod, proč tomu věřit.“¹⁷⁸

Rozhodujícím aspektem, který do velké míry určoval postoj autorů článků k útoku na Sulejmáního bylo, zda byl ze strategického hlediska bezpečný. Většinově se články shodují, že nebyl a uvádí pro to i stejný důvod – další eskalaci iránsko-amerických vztahů, která může skončit i ozbrojeným konfliktem: „Cílené zabití generála Sulejmáního bylo nejen legálně a morálně pochybné, ale zároveň šlo o akci, která se může obrátit a přinést brutální odvetný úder Íránu nebo některého z jeho spojenců,“¹⁷⁹ shrnuje například jeden z článků. „Zabití generála Kásima Sulejmáního [...] obě země uzamklo v nebezpečném eskalačním cyklu, který pravděpodobně povede k širšímu ozbrojenému konfliktu,“¹⁸⁰ varuje další. Autoři tak zpochybňují tvrzení Bílého domu, že smrt generála Sulejmáního situaci v regionu naopak uklidnila.

¹⁷⁷ Geraldine Brooks, „Iranian Blood Is on Our Hands, Too“, *The New York Times*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

„No, Mr. President, It Does Really Matter“.

„The Game has Changed“.

„Congress, Stop President Trump’s Rush to War With Iran“, *The New York Times*, 5. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

¹⁷⁸ Michelle Goldberg, „The Trump Nightmare Is Here“, *The New York Times*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!/?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

¹⁷⁹ „No, Mr. President, It Does Really Matter“.

¹⁸⁰ Susan E. Rice, „The Fallout of Killing Suleimani“.

Jako hlavního viníka vyhrocujících se íránsko-amerických vztahů vidí články zcela jednoznačně Trumpův nekoncepční a nesmlouvavý přístup vůči Íránu: „[...] zavedení jeho bezohledné zahraniční politiky nás přivedlo na cestu k ozbrojenému konfliktu s Íránem,“¹⁸¹ uvádí například texty a vyčítají Trumpovy jeho „bezohledné a uspěchané hrnutí se vpřed bez jakékoliv strategie“.¹⁸²

Podobně editoriály The New York Times vidí i prezidentvo rozhodnutí ohledně útoku na Sulejmáního: „Zabití generála neslo všechny známky nekoherentního přístupu Trumpovy administrativy,“¹⁸³ „[Trump] nemá žádný racionální důvod pro zabití íránského vysokého generála nebo pro svou zahraniční politiku,“¹⁸⁴ píší například články.

Některé editoriály také připomínají, že před odstoupením z jaderné dohody Írán plnil její podmínky.¹⁸⁵ Trump podle nich odstoupením od dokumentu „zabouchl dveře řešení dalších problémů s Íránem skrze konstruktivní diplomacii,“¹⁸⁶ a „oslabil hlasy pro diplomacii v teheránském režimu“.¹⁸⁷

Právě proto, že Trumpova politika maximálního tlaku ve výsledku v Íránu posiluje radikální a protiamerické směry, volají texty The New York Times, podobně jako The Washington Post, po umírněnějším zacházení s Teheránem: „Íránský režim, který doma i v Íránu čelil rozsáhlým demonstracím, byl Trumpovým krokem zachráněn.“¹⁸⁸ „Tím, že byli [íránské alatojáhové] zatlačeni do rohu americkými sankcemi a doma čelí nespokojenosti, mohou usoudit, že nejlepší šanci pro ně je chaotický stav v zemi,“¹⁸⁹ uvádí například články.

Jako způsob, jak vztahy mezi oběma zeměmi zlepšit, vidí The New York Times vyjednávání, ovšem ne za cenu ústupků Teheránu. Írán by měl podle článků dostat šanci zasednou s USA u kulatého stolu, ale jen pod podmínkou, že bude svolný ke kompromisům. Pokud je odmítne, měly by se Spojené státy vrátit zpět k tvrdému postoji, který by měl ale být daleko

¹⁸¹ John Kerry, „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“.

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ „No, Mr. President, It Does Really Matter“.

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ „Congress, Stop President Trump's Rush to War With Iran“.
„No, Mr. President, It Does Really Matter“.

¹⁸⁶ John Kerry, „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Nicholas Kristof, „Trump Has a Bizzare Idea of Winning“.

¹⁸⁹ „No, Mr. President, It Does Really Matter“.

systematičtější, než ten Trumpův: Měl by obnášet „[...] záměrně nepřiměřené odplaty za jakoukoliv iránskou agresi, bez ohledu na to, zda ji provedl Írán nebo jeho proxy-zástupci a bez ohledu na to, zda je namířena proti USA nebo našim spojencům.“¹⁹⁰

2.2 Výsledky kritické diskurzivní analýzy

V této kapitole statisticky shrnu všechna data vyplývající z diskurzivní analýzy a následně se budu věnovat jejich interpretaci.

2.2.1. Statistické shrnutí výsledků

Celkem se tedy v editorialech The Washington Post, The Wall Street Journal a The New York Times vyskytlo sedm z deseti sledovaných témat, a to na 50 místech. Vůbec nejčastěji deníky pracovaly s tématem islám jako hrozba, které tvořilo téměř třetinu ze všech použitých témat (34 procent). Následovala témata nedůvěryhodnost islámu (24 procent), zaostalosti Orientu (14 procent), nutnosti použití násilí (12 procent), izolace (10 procent), iracionalita Orientu (4 procenta) a témata podřadnost Orientu (2 procenta).

Následující tabulka (tabulka č. 1) zachycuje, jak často se konkrétní témata vyskytovala v jednotlivých denících. Porovnává je nejen mezi sebou, ale také udává celkové hodnoty:

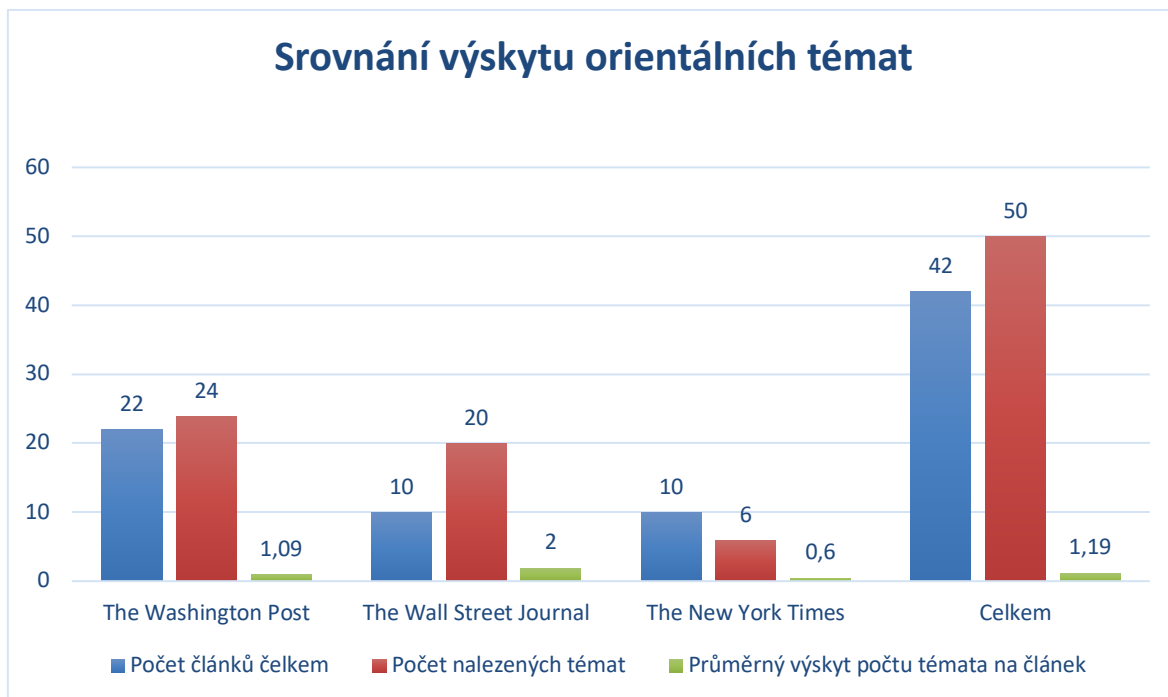
¹⁹⁰ Bret Stephens, „He Died as He Had Killed“.

Téma	WP	WSJ	NYT	Celkem	Celkem procent
Nedůvěryhodnost Orientu	4	7	1	12	24%
Islám jako hrozba	10	3	4	17	34%
Podřadnost Orientu	1	0	0	1	2%
Zaostalost Orientu	5	2	0	7	14%
Iracionalita Orientu	1	0	1	2	4%
Submisivita Orientu	0	0	0	0	-
Židé vs. Arabové	0	0	0	0	-
Podivnost Orientu	0	0	0	0	-
Nutnost použít násilí	0	6	0	6	12%
Izolace	3	2	0	5	10%
Celkem	24	20	6	50	
Celkem procent	48%	40%	12%		

Tabulka č. 1

Vůbec nejvíce orientálních témat se objevilo v deníku The Washington Post (48 procent), nejméně naopak v The New York Times (12 procenta). Tyto výsledky jsou ale dány především počtem publikovaných článků. The Washington Post se totiž ze všech třech deníků věnoval tématu smrti generála Sulejmáního nejvíce, jako jediný z trojice novinových titulů k němu publikoval editoriély ve všech třech zkoumaných obdobích. Zbylé dva deníky měly každý o zhruba o polovinu méně článků než The Washington Post a k tématu se v jednom ze sledovaných období nevěnovaly vůbec.

Proto o míře, s jakou deníky s orientálními tématy pracovaly, daleko více vypovídá hodnota průměrný počet výskytu tématu v článku (viz graf č. 1). (Při výpočtu této hodnoty jsem vydělila hodnotu počtu použitých témat, tedy na kolika místech se v článcích vyskytlo orientální téma, hodnotou počet článků, tedy kolik deník ve sledovaném období vydal článků, které splňují parametry studie.)

Graf č. 1

Z dat tedy vyplývá, že všechny tři deníky se ve sledovaném období věnovaly tématu zabití generála Kásima Sulejmáního v celkem 42 článcích. V nich se orientální témata vyskytla celkem na 50 místech. Průměrně se tak v jednom článku vyskytlo 1,19 tématu.

Nejvyšší průměrné hodnoty výskytu orientálního tématu v článku dosahuje The Wall Street Journal, jde téměř o dvojnásobek společného průměru, a to 2. Naopak vůbec nejnižší hodnotu výskytu orientálního tématu v článku má The New York Times, a to 0,6. The Washington Post dosahuje hodnoty srovnatelné s průměrem všech tří deníků, a to 1,09.

Výsledky tak potvrzují zjištění již zmiňované práce Foad Izadiho a Hakimeha Sayhaye-Birii. Závěry jejich studie totiž ukazují, že vůbec nejčastěji s orientálními tématy pracoval deník The Wall Street Journal, nejméně naopak The New York Times.¹⁹¹ (Protože ale autoři pracovali se zhruba stejným počtem publikovaných textů u všech deníků, stačilo jim k tomuto zjištění srovnat celkový počet výskytu témat v jednotlivých sledovaných médiích. V případě méj studie byl ale počet publikovaných textů jednotlivými deníky velmi rozdílný, proto bylo potřeba dopočítat hodnotu průměrného počtu výskytu tématu na článek.)

¹⁹¹ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials“.

Stejně jako moje studie i Izadi s Sayhaye-Biriiou našli v editoriaálních textech vůbec nejčastěji témata islám jako hrozba a nedůvěryhodnost islámu, která tvořila nadpoloviční většinu.

V počtu výskytu ostatních kategorií se ale obě studie odlišují. To může být dáno tím, že se Izadi a Sayhaye-Biria se zamerují výlučně na texty, které se týkají iránského jaderného programu, články tak mohou mít lehce jiná specifika než ty, které se zabírají i ostatními záležitostmi Íránu a americko-iránských vztahů, jako v případě mé studie.

V následující podkapitole jsou tato orientální témata, která se v článcích vyskytovala, rozdělena do významových skupin a diskutována.

2.2.2. Interpretace výsledků analýzy

2.2.2.1 Orientální nedůvěryhodnost a islám jako hrozba

Všechny tři deníky o Íránu referují jako o nedůvěryhodné zemi, která je nebezpečná zejména kvůli islámu. Ten je totiž v článcích často vykreslován jako hrozba. U trojice sledovaných médií měla téma orientální nedůvěryhodnosti a islámu jako hrozby vůbec nejvyšší výskyt (zhruba 60 procent).

Islámskou povahu iránského režimu články často zdůrazňují vyjádřeními indikující ohrožení či agresi, například: „brutální teokracie,“¹⁹² „diktátorství mullahů,“¹⁹³ „iránský revoluční chaos,“¹⁹⁴ „netolerantní šíitský režim“¹⁹⁵. Tamní vedení popisují jako „vládu tvrdých násilníků a autokratů,“¹⁹⁶ „teroristy a podlé státníky,“¹⁹⁷ nebo konstatují, že „[...] stát založený na náboženství se vzpírá rozumu“.¹⁹⁸

Bezkonkurenčně nejčastěji se taková prezentace Íránské vlády objevila ve The Wall Street Journal. The Washington Post a The New York Times o vedení země referují neutrálnějšími či oficiálnějšími výrazy, například „vládnoucí ajatolláh,“¹⁹⁹ nebo „režim ajatolláha Alího

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ „No, Mr. President, It Does Really Matter“.

¹⁹⁴ David Ignatius, „40 years into our spat, we still can't contain Iran“.

¹⁹⁵ „A risky escalation“.

¹⁹⁶ David Ignatius, "Iran's regime is sputtering and wheezing“.

¹⁹⁷ „The Imminent Distraction“.

¹⁹⁸ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“.

¹⁹⁹ „A renewed crisis in Iraq“.

Chameneiho“.²⁰⁰ Stejně tak The Wall Street Journal, na rozdíl od zbylých dvou deníků, jen v minimálním počtu zkoumaných článků zabitého generála Sulejmáního tituluje jeho oficiální vojenskou hodností, čímž snižuje jeho postavení.

Nebezpečnost Íránu pro ostatní země jak regionálně, tak celosvětově, podle článků tkví i ve snaze Teheránu exportovat revoluci, tedy extrémní formu islámu, do okolních zemí a tím narušit i celosvětový řád. Články mluví například o „revolučním Íránu mířícím destruktivním směrem,“²⁰¹ o „pokračující destruktivní, destabilizační síle íránské revoluce, hrozbě, které čelilo už pět amerických prezidentů,“²⁰² nebo o tom, že „[...] peníze z [jaderné] dohody neočekávaně napomohly Sulejmánímu šířit revoluci“.²⁰³

Za nebezpečný a nedůvěryhodný deníky Írán považují i kvůli jeho údajné vypočítavosti. Zahraniční politika Teheránu je například označována za „špinavé hry,“²⁰⁴ nebo manýry „[školního] tyrana“.²⁰⁵ Jeho počínání na mezinárodním poli je popisováno třeba jako „série eskalujících porušování [...], která měla vystrašit,“²⁰⁶ nebo za „zhoubné regionální chování“.²⁰⁷

Jako vypočítavý je režim navíc paradoxně označován i kvůli svým vojenským taktikám, přitom právě taktická vypočítavost je běžně celosvětově jedním ze základních atributů při plánování útoku. „Prohnaní Íránci pečlivě kalibrovali svou reakci tím, že udělali jen tolik, aby si zachránili tvář, ale ne tolik, aby začali velkou válku. [...] Šlo jen o varovné výstřely, nikoliv o střelbu, které měly zasáhnout cíl,“²⁰⁸ popisuje například jeden z textů odpověď Teheránu na útok ze strany Spojených států proti generálovi Sulejmánímu.

²⁰⁰ Jackson Diehl, „Iran and North Korea have waited years for this“, *The Washington Post*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#./!/?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

²⁰¹ David Ignatius, „40 years into our spat, we still can't contain Iran“.

²⁰² Ibid.

²⁰³ „Justice Arrives for Soleimani“.

²⁰⁴ Bret Stephens, *He Died as He Had Killed*“.

²⁰⁵ Marc A. Thiessen, *"Trump wins his standoff with Iran"*“.

²⁰⁶ „Life After the Iran Nuclear Deal“.

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Max Boot, „Iran is less likely than ever to meet Trump's demand“.

Články zároveň teheránský režim popisují jako neústupný, rigidní a často i jako iracionální a neschopný kompromisu. Jak jsem již zmiňovala, opakovaně se v nich objevuje například slovo „hard-line,“ které v anglickém jazyce označuje představitele tvrdé linie a popisuje právě tyto vlastnosti. Ve zkoumaných textech je přitom používáno výhradně ve spojení s Íránci, jako například „iránské hard-line vedení,“²⁰⁹ „hard-line klerik,“²¹⁰ nebo „hard-line strategie“.²¹¹ Slovní spojení „[představitel] íránské hard-line“²¹² se také objevuje v samotném titulku jednoho z článků. V souvislosti s americkými (nebo jinými západními) představiteli není toto označení použito ani jednou.

Editoriály zároveň mají íránský režim za neústupný a nedůvěryhodný i kvůli jeho údajné neochotě dodržovat jakákoliv pravidla, například podmínky jaderné dohody z roku 2015. Texty často implikují, že se Teherán snaží vyrobit jadernou zbraň. Žádný z nich ale nepřipomíná, že porušování podmínek je i reakcí na odstoupení USA od smlouvy nebo, že podle tvrzení Íránu je jeho jaderný program stále mírový. Limity, na které Írán zvýšil obohacování uranu jsou navíc stále pod hodnotami, které jsou k výrobě jaderné bomby potřebné.²¹³ Články přesto nezdědká prohlašují tvrzení typu: „Írán odhodil jaderné rantly,“²¹⁴ nebo „Írán se teď blíží k tomu, aby mohl vyrobit jadernou zbraň [...]“.²¹⁵

Nedodržování pravidel ale autoři editoriálů Íránu vytýkají i na obecnější úrovni: „Režim [...] chce najednou uplatnit proporcionalitu a legálnost. Celkem odklon [od předchozí rétoriky Teheránu] předního státního sponzora terorismu na světě,“²¹⁶ píše například ironicky.

Naopak to, že se Spojené státy v případě útoku na Sulejmáního zřejmě mezinárodním legislativním rámcem příliš nezaobíraly, je podle některých zkoumaných editoriálů v pořádku. „Co na tom záleží?“²¹⁷ ptá se například jeden z textů. Podle dalšího by zase

²⁰⁹ „A renewed crisis in Iraq“.

²¹⁰ Amanda Ripley, „A dangerous cycle of mutually assured humiliation“.

²¹¹ John Kerry, „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“.

²¹² Ibid.

²¹³ Yaniv Kubovich, "Israeli Military Intel: Iran Is Two Years Away From Nukes, but Hasn't Decided on Breakout", *Haaretz*, 9 února 2021, <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israeli-intel-iran-is-two-years-away-from-nukes-but-hasn-t-decided-on-breakout-1.9525099> (staženo 3. března 2021).

²¹⁴ Nicholas Kristof, „Trump Has A Bizarre Idea Of Winning“.

²¹⁵ Eugene Robinson, „Will Trump's Obama obsession lead us into war?“.

²¹⁶ Marc A. Thiessen, "Trump wins his standoff with Iran“.

²¹⁷ „Justice Arrives for Soleimani“.

Trumpova administrativa, pokud by provedení útoku podmiňovala jeho sounáležitostí s mezinárodním právem (konkrétně s Chartou OSN), dala „teroristům a podlým státníkům víc prostoru a času zosnovat zabíjení Američanů“.²¹⁸

Články tak definují Írán jako nedůvěryhodnou, nebezpečnou zemi kvůli povaze jeho režimu, který je islámský. Islám je potom v textech spojen s narativem hrozby. K podobnému zjištění dospěla i disertační práce Kyla Bowena a studie Foady Izadiho a Hakmeh Saghaye-Birii. Ti jej shrnuli následovně: „Tyto tři americké elitní deníky označily Írán ničemným národem, jehož slovům se nikdy nebude dát věřit. Írán je ničemná země kvůli své islámské povaze, které je islámská.“²¹⁹

2.2.3 Odlišnost Íránu

Írán a jeho islámská povaha je v textech často vykreslena v binární opozici se západním světem, kterému články implicitně připisují vlastnosti jako civilizovaný, normální a umírněný. Tím, že se Teherán oddaluje od západních zemí, zejména Spojených států, se podle přibližuje editoriólům opačnému konci spektra – je tedy necivilizovaný, nenormální a konfrontační. Články tak vytvářením protikladů západních zemí a Íránu záměrně formují kontrast *my* (tedy západní svět, potažmo Spojenými státy) versus *oni* (Írán).

Svědčí o tom například následující výňatky ze zkoumaných textů: „[...] Jaderná dohoda měla přimět [iránské] lídry, aby se přidali k civilizovanému světu.“²²⁰ „[Trump] nabízel Íránu cestu znovu vyjednat podmínky jaderné dohody z roku 2015 a stát se tak normální zemí.“²²¹ Tyto podmínky, jak doplňuje další článků, by měly zahrnovat „neomezené kontroly podezřelých míst, omezení balistických raket a omezení iránského regionálního imperialismu. Pokud to Írán odmítne, pak budeme vědět, že jeho cíl je i nadále stát se dominantní zemí v regionu, nikoli normální zemí“.²²² Tím článek implicitně popisuje západní svět jako *normální*, tedy mezinárodní spolupráce schopné země, zatímco Írán jako *nenormální*, tedy izolovaný a nespolupráce schopný.

²¹⁸ „The Imminent Distraction“.

²¹⁹ Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria, „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials“.

²²⁰ „Justice Arrives for Soleimani“.

²²¹ „Teheran’s Retaliation, Trump’s Reply“.

²²² „Biden, Iran and the Bomb“.

Jako rozdíl Íránu a Spojených států editoriély vidí i míru jejich odloučení, nebo naopak zapojení, v rámci celosvětového společenství. „Mullahové [...] mimo zemi nemají žádné opravdové spojení,“²²³ uvádí například jeden z článků na adresu Teheránu. „Írán může postrádat regionální spojení,“²²⁴ tvrdí další. Naopak ve spojitosti s Washingtonem je často zmiňováno jeho spojení s ostatními zeměmi, které spolu s ním stojí proti Íránu: Generálovi Sulejmánímu „spílali“ i někteří „další světoví lídři“.²²⁵ Jiný článek zase zdůrazňuje, že jestli bude útok na Sulejmáního považován za zákonně provedený, závisí i na „mezinárodní rozvaze,“²²⁶ tedy, že Spojené státy jsou ve výhodě a mohou ze své pozice ovlivňovat i definici legálnosti.

Texty také připomínají že Spojené státy mají „dlouhodobou tradici civilního vedení,“²²⁷ nebo že jsou „jeden z nejmocnějších států světa,“²²⁸ čímž Teherán staví do pozice necivilizovaného a na mezinárodním poli slabého státu.

Skupiny, které vítají smrt generála Sulejmáního, tedy schvalují krok USA, pak články označují za „progresivní síly“ a „proreformní“.²²⁹ Kontrastně s tím naopak texty nazývají současné íránské vedení „stagnací“.²³⁰

Jeden z textů vytváří podobné protiklady i v rámci samotného Íránu. Do opozice totiž staví tamní vedení a dělnické hnutí. „Stárnoucí íránští lídři operují doma i v zahraničí skrz pretoriánskou gardu [...],“²³¹ tedy skrze starověký policejní orgán. Íránské dělnické hnutí naopak text popisuje jako „moderní“ a připisuje mu západní demokratické hodnoty: „Připomeňme vzestup Solidarity v Polsku, kdy odborářští aktivisté po celém světě podpořili hnutí, které nakonec pomohlo vykolejit komunismus ve východní Evropě. Podobná mezinárodní mobilizace na podporu íránských pracovníků by vyvolala nadčasový slogan ‘Solidarita’“.²³²

²²³ „Trump's Post-Soleimani World“.

²²⁴ Michael Gerson, „Here's hoping this Iran gamble works“.

²²⁵ Oren Spiegler McMurray, „Soleimani's death may cost us“.

²²⁶ Kathleen Parker, „Coming soon to a theater near you“.

²²⁷ „What's next to Iran“.

²²⁸ Ibid.

²²⁹ „A risky escalation“.

²³⁰ David Ignatius, „Labor may hold the key to change in Iran“.

²³¹ Ibid.

²³² Ibid.

V čem se Írán podle článků zásadně odlišuje od západních hodnot je i jeho nehumánnost a válkychtivost. „Íránský režim má vysokou hranici bolesti,“²³³ tvrdí jeden z editorálů. I proto je prý pro Washington těžké na něj vyvinout dostatečný tlak. Jde totiž o „režim, který v Iráku bojoval až do úplné kapitulace v 80. letech ve válce, která si vyžádala nejméně jeden milion obětí“.²³⁴

Některé zkoumané texty tak dokonce mají íránské hodnoty za natolik extrémní a konfrontační, že je podle nich možné s Teheránem efektivně jednat jedině za použití násilí: „Trump bude muset zvažovat zásadnější vojenskou odpověď.“²³⁵ „Jak potvrdil Ronald Regan v roce 1986 bombardováním Libye, demonstrace síly může zastavit terorismus.“²³⁶ „Trumpova rozhodná akce [zabití generála Sulejmáního] zasadila úder terorismu,“²³⁷ uvádí například články.

Výsledkem je prezentace Íránu jako necivilizované, zaostalé, izolované země, jejíž vedení je konfrontační a válkychtivé. Proto není možné s Teheránem udržet *normální*, racionální vztahy nebo s ním jednat za využití mírových prostředků, jako je například diplomacie.

K velmi podobným závěrům dospěl i Kyle Bowena ve své disertační práci. Ten navíc podotýká, že „prezentace Íránu jako nedůvěryhodného, neústupného a izolovaného státu může sloužit k ospravedlnování vojenského zásahu“.²³⁸ Tomu se ale budu více věnovat během obsahové analýzy.

²³³ Max Boot, „Iran is less likely than ever to meet Trump’s demand“.

²³⁴ Ibid.

²³⁵ „Tehran's Proxies Strike Again“.

²³⁶ „Justice Arrives for Soleimani“.

²³⁷ Ibid.

²³⁸ Kyle Bowen, "Representing Persia", 24.

2.3 Obsahová analýza

Obsahová analýza je nejprve provedena u vzorků článků každého z deníků zvlášť. Následně je z těchto dílčích výsledků vyvozen celkový závěr analýzy.

2.3.1 The Washington Post

Nejvíce orientálních témat se v případě deníku The Washington Post vyskytovalo v kategorii článků, které zabití generála jednoznačně schvalují (1), v každém takovém textu se vyskytlo v průměru 1,75 témat. V článcích, které Sulejmáního smrt spíše schvalují (2) to bylo 1,5 orientálního tématu na článek. V článcích, které zaujímají neutrální postoj (3) jde v průměru o jedno téma na článek. Ve editorialech, které orientální témata spíše neschvalují (4) se vyskytovalo v průměru 1,5 tématu na článek. Vůbec nejmíň, a to v průměru 0,44, se orientální témata nacházela v článcích, které generálovu smrt jednoznačně neschvalují (5). V této kategorii se také nejvíce krát vyskytovaly články, které neobsahovaly ani jedno ze sledovaných orientálních témat. Celkem jich bylo šest, zatímco v ostatních názorových kategoriích byl takový článek maximálně jeden (viz tabulka č. 2).

Postoj článku <i>The Washington Post</i>	Počet článků	Počet výskytu témat	Počet článků bez tématu	Průměr výskytu témat na článek
(1) Jednoznačně schvaluje	4	7	0	1,75
(2) Spíše schvaluje	4	6	1	1,5
(3) Neutrální	1	1	0	1
(4) Spíše neschvaluje	4	6	1	1,5
(5) Jednoznačně neschvaluje	9	4	6	0,44

Tabulka č. 2

2.3.2 The Wall Street Journal

Vzorek editoriálů Wall Street Journal obsahuje pouze články, které zabití generála jednoznačně schvalují (1). V každém článku se jedno ze sledovaných orientálních témat vyskytlo v průměru 2 témata na článek. Ani v jedné z těchto kategorií se nevyskytl článek, který by v sobě neobsahoval ani jedno ze sledovaných témat (viz tabulka č. 3).

Postoj článku <i>The Wall Street Journal</i>	Počet článků	Počet výskytu témat	Počet článků bez tématu	Průměr výskytu témat na článek
(1) Jednoznačně schvaluje	10	20	0	2
(2) Spíš schvaluje	0	-	-	-
(3) Neutrální	0	-	-	-
(4) Spíš neschvaluje	0	-	-	-
(5) Jednoznačně neschvaluje	0	-	-	-

Tabulka č. 3

2.3.3 The New York Times

Nejvíce se orientálních témat na článek vyskytovalo v kategorii článků, které zabití generála spíše schvalují (2). V každém takovém článku se vyskytly v průměru dvě témata. V kategorii článků s neutrálním přístupem (3) se sledovaná téma vyskytla průměrně jednou. V případě článků, které generálovu smrt spíš neschvalují (4) se vyskytlo v průměru 0,4 témata. V kategorii článků, které smrt generála jednoznačně neschvalují (5) bylo obsaženo v průměru 0,33 témata (viz tabulka č. 4).

Postoj článku <i>The New York Times</i>	Počet článků	Počet výskytu témat	Počet článků bez tématu	Průměr výskytu témat na článek
(1) Jednoznačně schvaluje	0	-	-	-
(2) Spíš schvaluje	1	2	0	2
(3) Neutrální	1	1	0	1
(4) Spíš neschvaluje	5	2	4	0,4
(5) Jednoznačně neschvaluje	3	1	2	0,33

Tabulka č. 4

2.3.4 Shrnutí výsledků obsahové analýzy

Z celkových výsledků jednoznačně vyplývá, že články, které schvalují smrt generála - kategorie jednoznačně schvaluje (1) a spíš schvaluje (2) - pracují se sledovanými orientálními tématy častěji než články, které k jeho smrti mají negativní či neutrální postoj - kategorie neutrální (3), spíš neschvaluje (4) a jednoznačně neschvaluje (5) (viz tabulka č. 5).

Postoj článku	Počet článků	Počet výskytu témat	Počet článků bez tématu	Průměr výskytu témat na článek
(1) Jednoznačně schvaluje	14	27	0	1,93
(2) Spíš schvaluje	5	8	1	1,6
(3) Neutrální	2	2	0	1
(4) Spíš neschvaluje	9	8	5	0,89
(5) Jednoznačně neschvaluje	12	5	8	0,42

Tabulka č. 5

Platí tak, že čím mají články kladnější postoj k zabití generála, tím větší mají tendenci pracovat s některým s orientálních témat a naopak. To potvrzuje stoupající počet hodnoty průměrného výskytu tématu na článek spolu s tím, jak silně text souhlasí se Sulejmáního smrtí. Rozdíl mezi oběma póly stupnice indikující postoj článku ke smrti generála Sulejmáního – tedy, mezi kategoriemi jednoznačně schvaluje (1) a jednoznačně neschvaluje (5) - je poměrně znatelný, a to 1,51. Navíc v kategoriích článků, které generálovu smrt neschvalují, tedy (4) a (5), je v porovnání se zbylými kategoriemi největší počet článků, které neobsahují žádné orientální téma. To potvrzuje van Dijkovu teorii, že výskyt určitého diskurzu má obvykle úlohu legitimovat nebo ospravedlňovat konkrétní činy elit.²³⁹

Tento výsledek se navíc částečně potvrdil i u dílčích výsledků obsahových analýz jednotlivých deníků. Výjimku tvoří jen výsledky obsahové analýzy textů The Washington Post, kde v počtu průměrného výskytu orientálního tématu na článek texty z kategorie spíš neschvaluje (4) převyšují kategorii textů spíš schvaluje (2). To ale může být dáno příliš nízkým počtem hodnocených článků v těchto kategoriích a tyto výsledky kvůli tomu nemusí být samostatně vypovídající.

Kromě statistických výsledků obsahové analýzy platnost van Dijkovy teorie, potvrzuje i fakt, že použití orientálního tématu se v textu velmi často pojí právě s argumenty, proč bylo zabití generála Sulejmáního, či jiný zásah proti Íránu ze strany Spojených států, legitimní či ospravedlňitelný: „[Írán] je silný, protože podporuje milice napříč regionem Blízkého východu, destabilizuje tamní režimy, šíří genocidu a sektářské čistky. Tyto milice [jednotky Kuds] se během několika posledních let, kdy je řídil Kásim Sulejmání, cítily oprávněné

²³⁹ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

operovat více na otevřeném prostoru a s větším ničivým účinkem,²⁴⁰ spojuje například jeden z editoriálů téma islámu jako hrozby a agresivitu generála Sulejmáního.

„Někteří politici inklinující k levici by chtěli změnit válečné zákony a zavést ‘bezprostřední’ standard nutný pro použití vojenské síly. To by ale ochromilo národy dodržující zákony a nedovolovalo by jim bránit se vojenský útokům, až do okamžiku, kdy k nim opravdu dojde. Zavedení tohoto standardu by také poskytlo teroristům a podlým státníkům více prostoru a času na zosnování zabíjení Američanů,²⁴¹ ospravedlňuje zase další článek za použití tématu nedůvěryhodnost Orientu rozhodnutí a útoku na Sulejmáního.

V obecné rovině tak platí, že články, které schvalují Sulejmáního smrt a tvrdý přístup USA vůči Teheránu, jsou více orientalisticky předpojaté než články, které s jeho smrtí nesouhlasí. Orientalistická témata a stereotypizace se tak vyskytují ve větší míře v článcích, které zabít generála schvalují a obhajují v nich tak jednání elit. Potvrzuje se tak van Dijkova teorie, že výskyt určitého diskurzu má obvykle funkci legitimovat nebo ospravedlňovat konkrétní činy elit.²⁴² V tomto konkrétním případě tedy texty za vyžití orientalistického diskurzu legitimizují jednání Trumpovy administrativy a jejího rozhodnutí vojensky zaútočit na generála Sulejmáního.

2.4 Politické doporučení deníků

Ačkoliv všechny tři deníky mají ohledně Íránu podobný diskurz, perspektiva každého z nich se liší. To je dáno především jejich rozdílnou politickou náklonností. I když v kontextu celoamerického mediálního trhu jsou sledované deníky uprostřed politického spektra, přesto při jejich vzájemném srovnání v jejich politických preferencích existují rozdíly. Na již zmiňované *Ad Fontes' Media Bias Chart* tak najdeme The Wall Street Journal a The New York Times mírně vlevo od centra politického spektra a The Wall Street Journal naopak lehce napravo.²⁴³

Tyto parametry se tak, v případě Wall Street Journal, promítají jako důvěra a náklonost a v případě The Washington Post a The New York, naopak jako nesouhlas a nedůvěra,

²⁴⁰ „David Brooks, „Trum Has Made Us All Stupid“.

²⁴¹ „The Imminent Distraction“.

²⁴² Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

²⁴³ „Media Bias Chart 7.0“, Ad Fontes Media.

vůči republikánské administrativě prezidenta Donalda Trumpa, jeho zahraniční police vůči Íránu a samotnému rozhodnutí zaútočit na generála Sulejmáního.

Tomu odpovídají i výsledky obsahové analýzy, kdy The Wall Street Journal má největší počet článků, které s Trumpovým krokem vojensky zaútočit na generála Sulejmáního souhlasí. Naopak The Washington Post a New York Times mají nejvíce článků, které jsou proti.

Zároveň najdeme v článcích The Wall Street Journal, v porovnání se zbylými dvěma deníky, nejvíce orientálních témat i dalších jazykových prostředků, které slouží k ospravedlnění tohoto vojenského zásahu. Některé zkoumané články pocházející z The Wall Street Journal například označují útok na Sulejmáního slovy „eliminace“²⁴⁴ či „zásah“²⁴⁵ které jeho smrt zlehčují. Na rozdíl od zbylých dvou deníků zkoumané editoriély The Wall Street Journal vůbec neoperují se slovem „vražda“. The Washington Post a The New York Times jej v souvislosti se zabitím generála naopak používají hned několikrát.

Stejně tak The Wall Street Journal degraduje i samotného Sulejmáního, jen v minimálním počtu článků ho tituluje jeho plnou vojenskou hodností. Jeho osobu také často přímo spojuje s terorismem. Zbylé dva deníky Sulejmáního naopak v naprosté většině případů titulují minimálně jako „majorgenerála“ a vynechávají přímou linku mezi ním a terorismem.

Inklinace k republikánské či demokratické straně se v denících projevila i v případě debaty o zákonnosti útoku. Články The Wall Street Journal o ní totiž neměly pochyb. Některé zastávají názor, že zabití íránského generála bylo legální protože, jak tvrdila Trumpova administrativa, Sulejmání plánoval útok na Američany v regionu Blízkého východu a pro Spojené státy tak znamenal bezprostřední hrozbu, čímž jeho zabití splňovalo pravidla Charty OSN. Podle některých dalších editorielů The Wall Street Journal bylo generálovo zabití legitimní navíc i v případě, že útoky proti Američanům neplánoval. „Sulejmání zabil dostatek Američanů během posledních let, aby to ospravedlnilo zásah proti němu [...],“²⁴⁶ shrnuje například jeden z nich.

²⁴⁴ „Biden Places His Iran Bets“.

„Trump's Post-Soleimani World“.

²⁴⁵ „Biden Places His Iran Bets“.

„Trump's Post-Soleimani World“.

²⁴⁶ „Justice Arrives for Soleimani“.

Naopak jak editorály The New York Times, tak The Washington Post o tvrzení Trumpovy administrativy ohledně Sulejmáního plánů zabíjet Američany pochybují. Texty obou deníků tuto informaci často nepokládají za pravdivou a mají útok za minimálně diskutabilní. Stejně tak zpochybňují argument Bílého domu, že generálova smrt deeskaluje situaci v regionu Blízkého východu a upozorňují na hrozbu jejího dalšího možného vyhocení: „Zatím se může prezident a jeho tým národní bezpečnosti chlubit, že zabití nevyprovokovalo obávané eskalace [...]. Ale Írán pravděpodobně neponechá smrt svého národního hrdiny dlouho bez pomsty.“²⁴⁷

Stejně politické sympatie či antipatie jednotlivých deníků se pak odrazily i v hodnocení celkové situace v regionu, konkrétně toho, kdo může za její neustálé zhoršování. The New York Times společně s The Washington Post z toho viní Trumpa, jeho nekoncepční blízkovýchodní politiku, strategii maximálního tlaku a v neposlední řadě jeho nepromyšlené kroky, jako například odstoupení od íránské jaderné dohody nebo zabití generála Sulejmáního.

Články The Wall Street Journal jsou tak i tady v opozici – Trumpovy kroky pokládají za taktické a promyšlené a jeho zahraniční politiku maximálního tlaku za efektivní. Texty naopak často kritizují myšlenku snahy řešit situaci s Íránem prostřednictvím diplomacie nebo dělat vůči Teheránu jakékoliv ústupky.

Podle autorů článků z The Wall Street Journal je tak nejlepší politikou Spojených států vůči Íránu co nejtvrdší postup, a to i za použití násilí: „Trump bude muset zvažovat zásadnější vojenskou odpověď.“²⁴⁸ S nutností vojenského zásahu proti Íránu se v editorialech The Wall Street Journal setkáváme poměrně často. Jako jediný ze všech třech sledovaných médií pracuje s tématem nutnosti použití násilí. Zatímco v The New York Times a The Washington Post se toto téma neobjevuje ani jednou, v případě článků The Wall Street Journal je hned na šesti místech (viz tabulka č.1).

The Washington Post naopak navrhuje o něco smířlivější zacházení s Teheránem. Trumpův postup je podle něj zbytečně nelitostný a posiluje pozici íránských radikálů, kteří Teherán směřují ještě dál od možnosti najít s Washingtonem v budoucnosti společnou řeč. Autoři

²⁴⁷ „No, Mr. President, It Does Really Matter“.

²⁴⁸ „Tehran's Proxies Strike Again“.

editoriálů The Washington Post se tak většinou shodnou, že by Spojené státy měly vůči Íránu volit politiku vstřícnějšího přístupu, který by naopak posílil tamní umírněnější opoziční síly a mohl by tak vést i ke konci současného režimu. „Írán se pomalu a nevyhnutelně posouvá směrem k bodu zlomu,“²⁴⁹ předesílá například jeden z textů.

Umírněnější postup vůči Íránu Washingtonu doporučují i autoři editoriálů z The New York Times. Podobně jako The Washington Post kritizují Trumповu politiku maximálního tlaku, která nahrává zastáncům současného režimu. Od vstřícnějšího postoje vůči Teheránu si texty The New York Times neslibují konec režimu, ale vzájemné narovnání vztahů.

V současném íránském vedení totiž autoři textů vidí potenciál pro racionální vyjednávání: „Nejlepší východisko pro Spojené státy je Íránu jasně vysvětlit, co znamená vydat se cestou eskalace a deeskalace. Pokud jde o deeskalaci, zahrnuje návrat k předchozímu stavu, ochotu k vyjednávání a o diskusi o celé škále íránských zhubných aktivit, včetně jeho regionální agrese a rozšiřování jaderného programu, výměnou za uvolnění ropy a další ekonomické sankce. Eskalace potom znamená záměrně nepřiměřené odplaty za jakoukoliv íránskou agresi, bez ohledu na to, zda ji provedl Írán nebo jeho proxy-zástupci, a bez ohledu na to, zda je namířena proti USA nebo našim spojencům.“²⁵⁰

²⁴⁹ David Ignatius, „Labour may hold key to change in Iran“.

²⁵⁰ Bret Stephens, He Died as He Had Killed“.

Závěr

Za použití diskurzivní analýzy tato práce zjistila, že editoriální články třech předních titulů amerického tisku vyobrazují Írán skrze orientalistickou předpojatost a stereotypizaci. Texty deníků The Washington Post, The Wall Street Journal a The New York Times za užití určitých jazykových prvků, jako je například volba lexika nebo sémantiky, prezentují Írán jako nedůvěryhodnou, nebezpečnou, izolovanou a iracionální zemi s neústupným a válkychtivým vedením. Zanechávají tak dojem, že Írán není možné považovat za *normální* stát se kterým by bylo možné udržovat standardní vztahy nebo jednat za použití mírových prostředků jako je například diplomacie.

Tyto stereotypy se objevují ve většině analyzovaných článků. Všechny výše zmíněné novinové tituly v naprosté většině pracovaly s orientalistickými tématy *islám jako hrozba* a *nedůvěryhodnost Orientu*. Jejich editoriály tak často skrze tyto dva stereotypy zdůrazňovaly, že Írán je nebezpečný a nedůvěryhodný. Zjištění této práce tak potvrzuje závěry disertační práce Kyleho Bowena *Representing Persia: A discourse Analysis of the American Print Media's Coverage of Iran* a studie *A Discourse Anylysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran's Nuclear program* Foady Izadiho a Hakimeha Saghaye-Birii.

Zatímco s orientalistickým diskurzem pracovaly v určité míře všechny tři deníky, vůbec nejvícekrát se objevil v The Washington Post, nejméně naopak v The New York Times.

Moje práce také zjistila, že stereotypní a předpojatá prezentace Íránu v amerických předních tiskovinách má „funkci legitimizovat dominanci a ospravedlňovat konkrétní kroky zneužívání moci elitami,“²⁵¹ jak na teoretické úrovni zmiňuje jeden ze zakladatelů diskurzivní analýzy Teun A. van Dijk. V tomto případě tak editoriály tří výše zmíněných tiskovin používají orientalistická témata zejména s cílem ospravedlnit a legitimizovat Trumpovo rozhodnutí zabít íránského vysoko postaveného generála a druhého nejmocnějšího muže tamního režimu. Tyto závěry, které vyplývají z výsledků obsahové analýzy, dokládají, že články, které měly tendenci obhajovat Sulejmáního smrt, obsahují

²⁵¹ Teun A. van Dijk, „Discourse Analysis as Ideology Analysis“.

daleko větší míru orientalistických stereotypů než články, které s americkým útokem na generála nesouhlasí.

Summary

Using discursive analysis, this thesis found that the editorials of the three elite US newspapers portray Iran through Orientalist biases and stereotypes. By deploying linguistic features, such as using certain lexical and semantic choices, The Washington Posts, The Wall Street Journal, and The New York Times editorials framed Iran as an untrustworthy, threatening, isolated, irrational and backward country with intransigent and bellicose leadership. They thus give the impression that Iran cannot be considered a *normal* country with which it would be possible to maintain standard relations or negotiate by peaceful means such as diplomacy.

These stereotypes occur across most of the analyzed articles. All of the above-mentioned newspaper titles mostly worked with Orientalist themes *Islam as a threat* and *Oriental untrustworthiness*. The editorials consistently relied on these Orientalist stereotypes, putting the main emphasis on the idea that Iran is a threatening and untrustworthy nation because of its Islamic religion. The findings of this thesis thus confirm the conclusions of Kyle Bowen's dissertation *Representing Persia: A discourse Analysis of the American Print Media's Coverage of Iran* and the study *A Discourse Anylysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran's Nuclear Program* by Foad Izadi a Hakimeh Saghaye-Biria.

However, while Orientalist discursive practices were included in the editorials of all three newspapers, they appeared most often in The Washington Post and least in The New York Times.

Furthermore, my study concluded that such representation of Iran by the elite US newspapers has a „function of legitimating dominance or justifying concrete actions of power abuse by the elites,”²⁵² as suggests van Dijk's theory. In this case, the editorials of the three aforementioned publications use Orientalist themes mainly to justify and legitimize Trump's decision to kill Iran's high-ranking general and the regime's second most powerful man.

²⁵² Ibid.

These findings result from the content analysis which shows that articles that tended to advocate Suleimani's death contain far more Orientalist stereotypes than articles that disagree with the US attack on the general.

Použitá literatura

Kniha

Hachten, William A. *The Troubles of Journalism*. London: Rutledge, 2005.

Hall, Stuart. *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications, 1997.

Martin, Christopher R. "'Upscale' News Audiences and the Transformation of Labour News" in *Language and Journalism* ed. John Richardson. London: Routledge, 2012.

Orgad, Shani. *Media Representation and the Global Imagination*. Cambridge: Polity Press, 2012.

Poole, Elizabeth. *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims*. London: I.B. Tauris Publishers.

Said, Edward W. *Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World*. New York: Vintage Books, 1997.

Said, Edward W. *Orientalism*. London: Routledge, 1978.

Schultz, Winfreid. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004.

Silverstone, Roger. *Media and Morality: On the Rise of the Mediapolis*. Cambridge: Polity Press, 2007.

Trampota, Tomáš a Martina Votěchovská. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010.

Turk, J. V. „The Media Agenda“ in *Agenda Setting: Readings on Media, Public Opinion, and Policymaking* ed. David Protess a Maxwell E. McCombs. London: Routledge, 1991.

van Dijk, Teun A. *Ideology and discourse A Multidisciplinary Introduction*. Barcelona: Pompeu Fabra University, 2000.

Varisco, Daniel M. *Reading Orientalism: Said and the Unsaid*. Washington: University of Washington Press, 2008.

Warraq, Ibn. *Defending the West: A Critique of Edward Said's Orientalism*. New York: Prometheus Books, 2007.

Woodak, Ruth a Michael Meyer. *Methods of Critical Discourse Analysis, Vol. 1*. London: Sage Publications, 2009.

Kapitola v knize

Harvey, David. „Geographical Knowledges/Political Powers“. In *The Promotion of Knowledge: Lectures to Mark the Centenary of the British Academy 1902-2002*, ed. John Morrill. Oxford: Oxford University Press, 2004, 87-116.

van Dijk, Teun A. „Critical Discourse Analysis“. In *The Handbook of Discourse Analysis*, ed. Deborah Schiffrin et al. Malden: Blackwell Publishers Ltd, 2001, 352 - 371.

van Dijk, Teun A. „Discourse Analysis as Ideology Analysis“. In *Language and Peace* ed. Christina Schäffne a Anita L. Wenden. London: Routledge, 1999, 17-33.

Wodak, Ruth. „Critical linguistics and critical discourse analysis“. In *Handbook of Pragmatics*, ed. Jan-Ola Östman a Jef Verschueren. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2011, 50–70.

Akademické práce

Bowen, Kyle. "Representing Persia: A Discourse Analysis of The American Print Media's Coverage of Iran". Disertační práce, London School of Economics and Political Science, 2014.

Hulvejová, Jana. "Medzinárodné sankcie OSN voči Iránu". Diplomová práce, Univerzita Karlova, 2011.

van Dijk, Teun A. "Opinions and Ideologies in Editorials". Paper for the 4th International Symposium of Critical Discourse Analysis, 1996.
<http://www.discursos.org/unpublished%20articles/Opinions%20and%20ideologies%20in%20editorials.htm> (staženo 7. května 2021).

Článek v odborném periodiku

Ahmad, Muhammad a Kazim Shah. "A Critical Discourse Analysis of Gender Representations in the Content of 5th Grade English Language Textbook". *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences* 8, č. 1 (2019): 1-14.

Ahmed, Saifuddin a Jörg Matthes. „Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis". *International Communication Gazette* 79, č. 3 (červen 2016): 219-144, <https://doi.org/10.1177/1748048516656305> (staženo 12. prosince 2020).

Altheide, David L. „Media Hegemony: A Failure of Perspective“. *The Public Opinion Quarterly* 48, č. 2 (léto 1984): 476-490,
https://www.jstor.org/stable/2749038?seq=1#metadata_info_tab_contents (staženo 25. ledna 2021).

Douglas, Kellner. "9/11, spectacles of terror, and media manipulation". *Critical Discourse Studies* 1, č.1 (duben 2004): 41-64, <https://www.jstor.org/> (staženo 5. března 2021).
Gee, James Paul. „Literacy, discourse and linguistics: Introduction“. *The Journal of Education* 171, č. 1 (1989): 5-176, <https://www.jstor.org/stable/42743865> (staženo 3. ledna 2021).

Hagen, James M. „'Read All about It': The Press and the Rise of National Consciousness in Early Twentieth-Century Dutch East Indies Society“. *Anthropological Quarterly* 70, č. 3 (červen 1997): 107-126, <https://www.jstor.org/stable/3317671> (staženo 23. června 2020).

Izadi, Foad a Hakimeh Saghaye-Biria. „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran's Nuclear Program“. *Journal of Communication Inquiry* 7, č. 2 (Duben 2007): 140-165, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0196859906298073> (staženo 12. prosince 2020).

Janks, Hilary. „Critical Discourse Analysis as a Research Tool“. *Discourse Studies in the Cultural Politics of Education* 18, č. 3 (1997): 329-342, <https://doi.org/10.1080/0159630970180302> (staženo 5. ledna 2021).

Kracauer, Siegfried. "The Challenge of Qualitative Content Analysis". *The Public Opinion Quarterly* 16, č. 4 (Zima 1952-1953): 631-642.

Kubovich, Yaniv. "Israeli Military Intel: Iran Is Two Years Away From Nukes, but Hasn't Decided on Breakout". *Haaretz*, 9 února 2021, <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israeli-intel-iran-is-two-years-away-from-nukes-but-hasn-t-decided-on-breakout-1.9525099> (staženo 3. března 2021).

Poole, Elizabeth. "Change and Continuity in the Representation of British Muslims Before and After 9/11: The UK Context". *Global Media Journal - Canadian Edition* 4, č. 2 (2011): 49-62, https://eprints.keele.ac.uk/1750/1/GlobalMedia_poole.pdf (staženo 5. března 2021).

Schmied, Josef. „Limits of Discourse: Examples from Political, Academic, and Human-Agent interaction Discourse and Interaction“. *Discourse and Interaction* 13, č. 2 (2020), 89-118, <https://journals.muni.cz/discourse-and-interaction/article/download/14166/11829> (staženo 4. března 2021).

Neodborná periodika

"Iran nuclear deal: Key details“. *BBC News*, 11. června 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33521655> (staženo 3. ledna 2021).

„Americký raketový útok zabil elitního íránského velitele. Teherán truchlí a slibuje zničující pomstu“. *CT24.cz*, 3. ledna 2020, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3019412-pri-americkem-utoku-v-bagdadu-zemrel-velitel-iranskych-elitnich-jednotek-kuds-sulejmani> (staženo 3. února 2021).

„Donald Trump imposes tougher-than-ever sanctions on Iran's metal industry“. *Business Today.in*, 9. května 2019, <https://www.businesstoday.in/current/world/donald-trump-imposes-tougher-than-ever-sanctions-on-iran-metal-industry/story/344758.html> (staženo 3. ledna 2021).

„Iran denies launching drone attacks on Saudi oil facility“. *The Guardian.com*, 15. září 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/15/iran-denies-drone-attacks-on-saudi-arabia-aramco-ab-qaiq-oil-facility>(staženo 4. ledna 2021).

„Kdo byl Solejmání, jehož zabily americké rakety? ‘Žijící mučedník revoluce’ patřil k nejmocnějším mužům Íránu“. *CT24.cz*, 3. ledna 2020, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3019490-kdo-byl-sulejmani-jehoz-zabily-americke-rakety-architekt-iranske-valecne-politiky> (staženo 3. února 2021).

„USA zaútočily v Iráku a Sýrii na pozice šiitské milice. Jde o odvetu za smrt amerického civilisty“. *iRozhlas.cz*, 25. prosince 2019, https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/irak-syrie-usa-siitske-milice-odveta_1912292121_pj (staženo 6. února 2021).

Castelvecchi, Davide. „How quickly can Iran make a nuclear bomb?“. *Nature.com*, 5. února 2020, <https://www.nature.com/articles/d41586-020-00254-7> (staženo 5. ledna 2021).

Finnegan, Conor. "US strike on Iran's Soleimani saved hundreds of American lives, disrupted attacks in three countries: State Dept.". *Abc News*, 3. ledna 2021, [shttps://abcnews.go.com/Politics/pompeo-us-strike-irans-soleimani-saved-american-lives/story?id=68047185](https://abcnews.go.com/Politics/pompeo-us-strike-irans-soleimani-saved-american-lives/story?id=68047185) (staženo 6. února 2021).

Jones, Seth G. „War by Proxy: Iran’s Growing Footprint in the Middle East". *Centre for Strategis International Studies*, 11. března 2019, <https://www.csis.org/war-by-proxy> (staženo 3. ledna 2021).

Kejlová, Tamara. „Na prahu války tankerů. Klíč k ropné bráně drží Írán, blokádu Hormuzské úžiny by pocítil celý svět". *CT24.cz*, 5. července 2019, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2858447-na-prahu-valky-tankeru-klic-k-ropne-brane-drzi-iran-blokadu-hormuzske-uziny-pocitil> (staženo 4. ledna 2021).

Lynch, Colum. „Iran: Maximum Pressure, Minimum Gain“. *Foreign Policy.com*, 23. prosince 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/12/23/iran-maximum-pressure-trump-policy> (staženo 3. února 2020).

Články použité pro analýzu

„A renewed crisis in Iraq“. *The Washington Post*, 17. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„A risky escalation“. *The Washington Post*, 4. ledna 2002, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„Biden Places His Iran Bets“. *The Wall Street Journal*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Biden, Iran and the Bomb; Will he throw away Trump's Mideast gains to return to a bad nuclear deal? The Wall Street Journal“. *The Wall Street Journal*, 14. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Congress, Stop President Trump's Rush to War With Iran“. *The New York Times*, 5. ledna 2020, 14. března 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

„Is this the road to deescalation?“. *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„Justice Arrives for Soleimani; Trump acted against a terrorist who killed hundreds of Americans“. *The Wall Street Journal*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Life After the Iran Nuclear Deal; Measuring successes and failures two years after withdrawal“. *The Wall Street Journal*, 9. května 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=161839636715309235762034339565, (staženo 27. ledna 2021).

„No, Mr. President, It Does Really Matter“. *The New York Times*, 18. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

„No, Mr. President, It Does Really Matter“. *The New York Times*. 18. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

„Teheran's Retaliation, Trump's Reply“. *The Wall Street Journal*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Tehran's Proxies Strike Again; The U.S. responds to a rocket attack that killed two American soldiers“. *The Wall Street Journal*, 9. května 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=161839636715309235762034339565, (staženo 27. ledna 2021).

„The Aftermath of Soleimani's killing“. *The Washington Post*, 11. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„The aftermath of Soleimani's killing“. *The Washington Post*, 11. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„The Game has Changed“. *The New York Times*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

„The Imminent Distraction“. *The Wall Street Journal*, 6. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Time for diplomacy“. *The Washington Post*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

„Trump's Legal Authority; Like other Presidents, he has the power to use military force against terrorists and to defend against attacks“. *The Wall Street Journal*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„Trump's Post-Soleimani World“. *The Wall Street Journal*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„War Powers Irresolution“. *The Wall Street Journal*, 13. února 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715858896707491401497770622 (staženo 25. ledna 2021).

„What's next to Iran“. *The Washington Post*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Boot, Max. „Iran is less likely than ever to meet Trump's demand“. *The Washington Post*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Brooks, David. „Trump Has Made Us All Stupid“. *The New York Times*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Brooks, Geraldine. „Iranian Blood Is on Our Hands, Too“. *The New York Times*, 9. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Diehl, Jackson. „Iran and North Korea have waited years for this“. *The Washington Post*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Gerson, Michael. „Here’s hopping this Iran gamble works“. *The Washington post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Goldberg, Michelle. „The Trump Nightmare Is Here“. *The New York Times*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Hadley, Stephen. „The Soleimani killing could open the door to diplomacy“. *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Ignatius, David. "Iran's regime is sputtering and wheezing". *The Washington Post*, 16. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Ignatius, David. „40 years into our spat, we still can’t contain Iran“. *The Washington Post*, 5. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Ignatius, David. „Labor may hold the key to change in Iran“. *The Washington Post*, 7. února 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Ignatius, David. „There’s an Iranstrategy in here somewhere“. *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Kerry, John. „Trump's Gift to Iran's Hard-Liners“. *The New York Times*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

McMurray, Oren S. „Soleimani’s death may cost us“. *The Washington Post*, 6. ledna 2002, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Parker, Kathleen. „Coming soon to a theater near you“. *The Washington Post*, 5. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Pnetta, Leon E. „The greatest test of Trump’s presidency“. *The Washington Post*, 8. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Rice, Susan E. „The Fallout of Killing Suleimani“. *The New York Times*, 6. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Ripley, Amanda. „A dangerous cycle of mutually assured humiliation“. *The Washington Post*, 21. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Robinson, Eugene. „Welcome to Trump’s war“. *The Washington Post*, 7. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Robinson, Eugene. „Will Trump's Obama obsession lead us into war?“. *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Stephens, Bret. „He Died as He Had Killed“. *The New York Times*, 4. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715907023901298208173104538 (staženo 1. března 2021).

Thiessen, Marc A. "Trump wins his standoff with Iran“. *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Webb, Jim. „The Iran crisis isn’t a failure of the executive branch alone“. *The Washington Post*, 10. ledna 2020, https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/ha/default.aspx#!?&_suid=162715767163408487479208751347, (staženo 20. ledna 2021).

Webová stránka

"Audience Search: Demographic". *The Washington Post*.
https://www.washingtonpost.com/wp-adv/mediacenter/html/research_demographics.html
(staženo 6. května 2021).

„Awards and Recognition“. *The New York Times*. Naposledy upravené 6. dubna 2021,
<https://www.nytc.com/company/prizes-awards/> (staženo 6. května 2021).

Ad Fontes Media. "Media Bias Chart 7.0". Naposledy upravené v lednu 2021,
<https://www.adfontesmedia.com/> (staženo 6. května 2021).

Arms Control Association. „The Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) at a Glance“. Naposledy upraveno v červenci 2021.
<https://www.armscontrol.org/factsheets/JCPOA-at-a-glance> (staženo 5. ledna 2021).

Factiva. "Subject Information, Editorials“. <https://global-factiva-com.ezproxy.is.cuni.cz/sb/default.aspx?lnep=hp> (staženo 7. května 2021).

Miriam-Webster dictionary. "Hard-line adjective". <https://www.merriam-webster.com/dictionary/hard-line> (staženo 21. ledna 2021).

Nuclear Threat Initiative. „Nuclear“. Naposledy upravené v červnu 2020.
<https://www.nti.org/learn/countries/iran/nuclear/> (staženo 2. ledna 2021).

Statista. "Average weekday print circulation of selected newspapers in the United States in 1st quarter 2020". Naposledy upravené 14. dubna 2021,
<https://www.statista.com/statistics/272790/circulation-of-the-biggest-daily-newspapers-in-the-us/> (staženo 5. května 2021).

ThoughtCo.com. „Islamic Mullah“. Naposledy upravené 14. října 2016,
<https://www.thoughtco.com/what-is-a-mullah-195356> (staženo 4. ledna 2021).

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.

Jméno:

Lucie Hlubučková

E-mail:

lhlubuckova@yahoo.com

Specializace (uved'te zkratkou)*:

SAS

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2020/2021

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2020/2021

Vedoucí diplomového semináře:

Lucie Kýrová, M.A., Ph.D

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Mgr. Francis Raška, Ph.D.

Název práce:

Diskurzivní analýza prezentace Íránu v americkém tisku

Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):

Práce zkoumá, jak přední americké tiskoviny prezentují Írán. Za využití Saidova konceptu orientalismu skrze kritickou diskurzivní analýzu editoriaálních článků The Washington Post, The Wall Street Journal a The New York Times, které se věnovaly zabití vysoce postaveného íránského generála Kásima Sulejmáního a s tím souvisejícím tématům, práce zjišťuje, že všechny tři deníky Írán vyobrazovaly skrze orientalistické stereotypy. Za použití obsahové analýzy pak práce zjistila, že články diskurzivní praktiky používají zejména s cílem legitimizovat či ospravedlnit Trumppovo rozhodnutí na Sulejmáního vojensky zaútočit.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Provedení obou studií prošlo drobnými změnami. V případě diskurzivní analýzy jsem upravovala rozdělení do tří časových období. Původně měla být data pravidelně rozdělená. Kvůli tomu, že články ke sledovanému tématu vycházely nepravidelně a nejvíce jich bylo publikovaných hned na začátku ledna 2020, jsem se nakonec rozhodla období rozdělit jinak. Na začátku roku jsem volila kratší období, na jeho konci naopak delší.

V případě obsahové analýzy jsem nejprve chtěla články rozdělovat jen do dvou kategorií, podle toho zda s generálovou smrtí souhlasí, či nikoliv. Protože jsem ale zjistila, že je články těžké rozdělit jen do těchto dvou kategorií, rozhodla jsem se jejich počet rozšířit. Skrze větší počet kategorií jsem se také snažila, aby jejich rozřazování bylo více objektivní.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Práce je rozdělena na dvě části - teoretická a praktická. V první kapitole první části je nejprve představen historický kontext debaty, ve druhé se věnuji výchozím teoretickým konceptům, jejich charakterizaci a částečně i historickému vývoji. Třetí a čtvrtá kapitola pak z teoretického a metodologického hlediska popisují kritickou diskurzivní analýzu a obsahovou analýzu. V páté kapitole diskutuji limity zvolených metodologií, tedy kritické diskurzivní analýzy, obsahové analýzy a orientalismu. V šesté kapitole následuje analýza literatury. V sedmé kapitole pak popisují operacionizaci výzkumu.

Pak už se práce věnuje samotné analýze. V první kapitole druhé, praktické, části provádím kritickou diskurzivní analýzu. Ve druhé kapitole následně výsledky kritické diskurzivní analýzy shrnuji a interpretuji. Ve třetí kapitole pak provádím obsahovou analýzu a shrnuji její výsledky. Ve čtvrté kapitole na základě obou analýz uvádím politická doporučení všech sledovaných deníků. V úplném závěru práce shrnu zjištění práce.

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Práce došla k závěru, že všechny tři deníky Írán vyobrazují za použití orientalistické předpojatosti a stereotypů. Zemi tak charakterizují jako nebezpečnou, nedůvěryhodnou, necivilizovanou a neracionální. Deníky zároveň skrze tyto biasy legitimizují či opravedňují vojenský útok na generála Sulejmáního, jednu z nedůležitějších osob íránského režimu.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

Said, Edward W. *Orientalism*. London: Routledge, 1978.

Izadi, Foad a Hakimeh Saghaye-Biria. „A Discourse Analysis of Elite American Newspaper Editorials. The Case of Iran’s Nuclear Program“. *Journal of Communication Inquiry* 7, č. 2 (Duben 2007): 140-165, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0196859906298073> (staženo 12. prosince 2020).

Bowen, Kyle. "Representing Persia: A Discourse Analysis of The American Print Media’s Coverage of Iran“. *Disertační práce*, London School of Economics and Political Science, 2014.

van Dijk, Teun A. „Discourse Analysis as Ideology Analysis“, in *Language and Peace* ed. Christina Schäffne a Anita L. Wenden. London: Routledge, 1999, 17-33.

Etika výzkumu:**

Jazyk práce:

ČJ

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).